

LAMARTINE - VIGNY - NERVAL - MUSSET

KÖLTŐI ELMÉLKEDÉSEK

(antológia)

Populart füzetek, Nr. 62.

TARTALOM

ALPHONSE DE LAMARTINE

A TÓ
INVOKÁCIÓ
MAGÁNY
A VÖLGY
FERRARA
A SANTA RESTITUTA ÖBÖL LILIOMA
ŐSZ
A LEPKE
ÉBEN FÜRTJEIBŐL A HARMATOT
KIRÁZVA
NYUGAT
ELSŐ BÁNAT
DÁVID SÍRJA JERUZSÁLEMBEN
A TENERPARTI KAGYLÓ
A GYÍK RÓMA ROMJAIN
OTT TÖRTÉNT, HOL A DÉL LANGYOS
TENGERE
BÚCSÚ GRAZIELLÁTÓL
HÁZ A SZÖLLŐSKERTBEN

ALFRED DE VIGNY

MÓZES
ÉLOA
ZSUZSÁNNA FÜRDŐJE
RÓMAI HÖLGY FÜRDŐJE
PÁRIZS
A SORSISTENNŐK
A POLGÁRSÁGHOZ
A FARKAS HALÁLA

GÉRARD DE NERVAL

EL DESDICHADO
DELFICA
INTÉS
MYRTHO
FASOR A LUXEMBOURG-KERTBEN
A PÁRIZSI NOTRE-DAME
ÁPRILIS
ÁBRÁNDÓZÁS
NAGYANYÁM
AZ UNOKAHÚG
POLITIKA, 1832
HOL VANNAK
VI. KÁROLY TŰNŐDÉSE
SÍRFELIRAT
ARANY SOROK
ÉBREDÉS A POSTAKOCSIBAN
AZ ÁLLOMÁS
A FEKETE PONT
FÖLDALATTI KÓRUS

ALFRED DE MUSSET

LEVÉL LAMARTINE-HOZ
VELENCE
STANZÁK
SZONETT
A HOLD BALLADÁJA
GEORGE SANDHOZ
MÁJUSI ÉJ
SZONETT MADAME MÉNESSIER-HEZ
SZOMORÚSÁG
VICTOR HUGÓHOZ

ALPHONSE DE LAMARTINE
(1794-1869)

VÁLOGATOTT VERSEK

A TÓ

Így tehát, mindig új partok felé csatázván,
mert éjünk örök, és út nincs visszafele,
horgonyt nem vethetünk az idő óceánján
egyetlen napra se?

Ah tó! Mily messze már az alig elsuhant év!
Hús vized hasztalan várja a drága nőt;
nézd, egymagam ülök a kövön, hol tavaly még
mellettem láttad őt!

Így verte vissza vad zúgásod a hegyoldal,
így törték partodat porló hullámaid,
és a szél akkor is így szórta be haboddal
imádott lábait.

Emlékszel? - szótlantul ringtunk az esti csendben,
sehol semmi nesz a vizen s az ég alatt,
csak két evező verte édes ütemben
zengő kristályodat.

S egy hang szólt hirtelen, amelyet soha még nem
hallott a part, s melyet a visszhang visszasírt,
a hullám fölfigyelt, s az ajk, mely drága nékem,
ily fájó szókra nyílt:

„Állj meg, szárnyas idő! órák, gyönyörű percek,
ne, óh ne fussatok!
Hadd élvezzük a gyors gyönyört, amit a legszebb,
legjobb napunk adott!

Elég boldogtalan sír, hogy csak vánszorogtok
sorsa terheivel;
vigyétek napjai sok kínját; aki boldog,
azt felejtsetek el.

Még, még! Csak percekért könyörgök, de tovább száll
a szökevény idő;
»Ne siess«, mondom az éjnek; s az egyre hátrál
a kelő nap előtt.

Szeress hát! röppen az óra, csak bús kaland jut,
szeress, míg itt vagyunk!
Ránk nem vár kikötő, az idő parttalan fut;
elfut, s mi meghalunk!”

Irigy idő, lehet, hogy amit üdve meghint
a szerelemnek, a boldogság isteni
pillanatai is éppúgy eltűnjenek, mint
a balsors napjai?

Úristen! legalább a nyomukat, ha szöknek!
Hogyan? Hát oda mind? és örökre oda?
Ki adta, az idő, s aki elmossa, őket
nem ismétli soha?

Öröklét, pusztulás, múlt, sötét szakadékok,
mi lesz a lét, amit elnyel örvényetek?
Szóljatok: visszatér, ami mennyei szép volt,
ha így elsőprtek?

Ah tó! zord rengeteg! barlang, száz néma kőszirt,
mit az idő kimél vagy új étlettel áld,
örizd meg ezt az éjt, óh szép természet, őrizd
emlékét legalább!

Hogy mindig itt legyen, nyugtodbán, viharodban,
szép tó, itt, a derűs dombok képeiben,
a föléd meredő vad fenyőkben s a roppant
sziklákban: itt legyen!

A zefírben, amely zokog és tovaszárnnyal,
morajodban, melyet két partod visszazeng,
az ezüsthomlokú holdban, mely sugarával
szép tükröddön mereng!

Hadd mondja majd a nád susogó szeleiden,
hadd mondja lebegő balzsamlehelleted,
hadd mondja, hang, szín és lélek, hadd mondja minden,
hog: „Szívük szeretett!”

Szabó Lőrinc

INVOKÁCIÓ

Ki fölgyúltál nekem e sivatag világban,
egekből földre szállt vándor e tájon át!
s felém ragyogtatod a súlyos éjszakában
a szerelem szent sugarát:
ámult szemem előtt tovább ne titkolózz már,
áruld el a neved, hazád és végzeted;
szólj: földi asszony lánya volnál,
vagy csak egy égi lehelet?

Az örök fény ölén melenget már a holnap?
Vagy itt lenn, kínja közt a gyásznak és nyomornak,
itt kell járnod tovább kimért ösvényedet?
Ó légy bár földi nő, vagy angyala a mennynek,
s akárhogy hívjanak, bárhol legyen hazád:
hadd áldozzam rád életemnek
szerelmét és alázatát!

Ha sorsod egy velünk, s a sírba egy halál visz:
vezérelj, gyámolíts és tórd el kegyesen,
hogy fölcsókolja szám szent lábaid porát is.
De ha nem otthonod mégsem e földi börtön
s angyalai hugát, visszaszólít a menny:
akit csak pár napig szerettél itt a földön,
emlékezzél rám odafenn!

Rónay György

MAGÁNY

E nyájas hegytetőn, ez ódon tölgy tövében:
alkonyat idején gyakran merengek itt:
borús tekintetem végigszáll a vidéken,
s elnézem lenn a völgy változó képeit.

Kígyózva hömpölyög a folyó habos árja,
s a párás messzeség ködébe vész amott;
odább nyugodt vizét az alvó tó kitárja,
s ringatja kék egén az esti csillagot.

Az erdős ormokon, hol már a mély homály nő,
még búcsúsugarat villant az alkonyat;
foszló felhőiből kiszáll az éjkirálynő,
fehérre festve túl a messzi partokat.

És ekkor fönn a gót toronyból messzehangzó
dallam csendül; megáll a vándor és figyel,
amíg a falusi, áhitatos harangszó
egybesimul az est végső neszeivel.

De sivatag szivem közönyében nem ébred
e meghitt képeken se derű, se remény;
úgy nézem már csak a földet, mint egy kisértet:
nem éled a halott az élők melegén.

Sóvárgó két szemem ha dombról dombra rebben
s száll déltől északig, kelettől nyugatig,
hiába fürdik a hullámozó végtelenben:
számomra itt öröm már sehol sem lakik.

Mit ér nekem e völgy, e kunyhók és a várak?
Mind meddő váz csupán, kihunyt varázsa már.
Erdők, szirtek, folyók s ti hajdan kedves árnyak:
ha benne ő nem él, halott világ a táj.

Hajnalodjék a nap, vagy dőljön éjszakába:
egykedvűn követem, amerre íve tér:
ringassa fényes ég, vagy rejtse köd homálya:
olyan mindegy! Szívem tőle már mit se kér.

S repülnék véle bár pályája tág körében:
csak pusztaságot, űrt találna lenn szemem;
ragyoghat a világ fénye bolygó tűzében:
mindenség! kincseid nem kellenek nekem.

De túl szféráin, ott, hol az örök egekbe
amaz igazi nap árasztja sugarát,
mulandó testem unt porhüvelyét levetve
megláthatnám talán vágyaim csillagát.

És ott, az áhitott forráson ittasodva
meglelném újra a boldogságot s gyönyört
s az eszményt, akiért sóvárgok szomjuhozva,
s akinek a nevét nem ismeri a föld.

Auróra szekerén, ó álmaimnak álma,
miért is nem lehet száguldanom feléd!
Mért gyötrődjem tovább vak börtönömbe zárva?
Nincs hozzá több közöm, mert nem hazám a lét.

Midőn az őszi lomb lehull a száraz ágról,
zúdul az éji szél s vele száll az avar.
Fakó levél vagyok, lehulltam a világról:
sodorj el engem is, vad északi vihar!

Rónay György

A VÖLGY

Még a reménytől is megcsömörlött a szívem.
Kéréssel sorsomat többé nem zaklatom.
Gyermekkor völgye, te, nyílj meg számomra híven,
légy menedék, ahol a halált várhatom.

Sötétes kicsi völgy, ím, hajlatán az útnak
sűrű erdő suhog a dombon, arra fönt,
hús fény-árnyékai a homlokomba hullnak,
s homlokig beborít a béke és a csönd.

Zöld lomb-hidak alatt két rejtező patak fut,
elkerítvén a völgy szélét szeszélyesen.
Sustorgássá vegyül a hullámuk s a habjuk,
és a forrás fején szétomlik névtelen.

Létem forrása is fogy, a napok apadnak,
nincs visszaút, letelt, név nélkül szétömöl.
A hullám tiszta még, csak a szívem riadtabb,
többé vad nyári fényt nem ver vissza a víztükör.

A friss patakmeder, a gallyak árnya-lombja
nap-nap után kicsal, járok a part felett,
mint fáradt gyermeket egyhangú dajkanóta,
a patakcsobogás altatja lelkemet.

A zöld bástyafalak körülzárnak magassan,
e szűk látóhatár szememnek épp elég.
Léptemet számolom, de jó itt egymagamban,
nem hallik, csak a víz, nem látszik, csak az ég.

Láttam, szenvedtem és szerettem túl sokat már,
még élve keresek léthei nyugovást.
Felejtés partja légy, szép völgy, csak te maradtál,
felejtés gyönyöre, nem szomjazom ma mást.

Szívemnek nyugta van, lelkem sem tud magáról,
az eleven beszéd elhal, míg ideér.
Bizonytalan zene, mit elgöngyölít a távol,
mire meghallanád, már szétviszi a szél.

Felhőn át, messziről, a létet mintha látnám,
de képei a múlt árnyába hullanak.
Csak a szerelem él, hatalmas, tiszta látvány,
egyetlen kép, amely egy álomból maradt.

Pihenj meg, lelkem itt, a legvégső magányban,
mint boldog utazó, ki mielőtt belép,
egy percre még leül a város kapujában,
s beszívja jólesően az éj lehelletét.

Lerázhatjuk mi is a port, e helyre érvén,
ember visszafelé nem járhat ez uton.
S fellélegezhetünk mi is a pálya végén,
örök csönd hírnöke itt már a nyugalom.

Mint őszi nappalok, napjaid rövidebbek,
s mint dombon esti árny, aláhanyatlanak,
barátság, irgalom megcsalt, semmi se ment meg,
indulsz sírod felé, s leszállsz majd, egymagad.

A természet feléd hajlik, és hív, ha baj van,
mély öléből fakad múlhatlan gyönyöröd.
Minden elhagy, de ő megmarad változatlan,
s egyforma virradat kél napjaid fölött.

Körülfog mindenütt, napfényt, lombos homályt ad,
ne bánd, mi elveszett, a látszat-kincseket,
mint rég Püthagorasz, a visszhangot csodáld csak,
égi zenék felé nyíljék meg a füled.

Kövesd fönn a napot, és az árnyékokat itt lenn,
kövesd a szeles ég sistergő viharát,
s az égi sugarat, rejtélyes csillag-ívben,
az erdőt és a völgy árnyékos hajlatát.

Isten, hogy értsük őt, értelmünk arra adta,
a természetből így sejtjük az alkotót.
Értelmükhöz beszél a csöndön át a hangja,
ki nem hallotta még, szívében ezt a szót?

Tóth Judit

FERRARA

RÖGTÖNZÉS, TASSO BÖRTÖNCELLÁJÁBÓL KILÉPVE

Isten vagy földi lény, mártír a zseni mindig:
utóbb csók lepi a kínzószerszámokat;
Tasso tömlöckövét ereklyének tekintik,
s szent a kereszt, ahol meghal az áldozat.

Sidney vérpadja, s ti: bitó, sír, máglya, börtön,
hol Tasso volt a rab, rab mint Galilei,
megvettetitek az embert velünk e földön,
ki égi fényt kíván s fáklyáit gyűlöli!

Nagy a kicsik között, szabad szív s szolgálattelkek,
ha a lángész kihuny, ez legendjénvalóbb;
mert, hol az érdem és az igazság kiszerved,
városkapuk előtt mi ácsolunk bitót.

Nem tör meg, csak megedz e sors! Tudjuk az árát,
az adomány után kezünk mégis kinyúl.
Könnyünk, vérünk olaj, hogy táplálja a lámpát,
melyet fajtánk előtt velünk vitet az Úr!

Kálnoky László

A SANTA RESTITUTA ÖBÖL LILIOMA

Egy hajnalon halott leányt talált a parton
néhány halász, a hab az éjjel dobta ki -
fájó szépsége még ott élt a néma arcon,
azóta liliom nyílik a főveny-aljon,
amelyet nyomtak tagjai.

Ki volt s honnan került az árva szűz e tájra,
keresni ravatalt pór vízínép között?
Az öblön nem futott zátonyra semmi gálya;
úgy halt meg meztelen, gyűrűje sem, ruhája
sem volt, habokba öltözött.

S mentek az emberek, házankint járva sorba,
hogyan hozzák neki a legszebb szemfedőt,
és liliomot és nárciszt is dús csokorba,
és gyenge szüzeket: búcsúztassák dalolva,
s anyákat: elsíratni őt.

S vetettek neki ott homokból sima ágyat,
a meddőség s a bú békés szimbólumát,
a hű szirmok körül a víz szelídre bágyadt,
és fölvette a part moh-köntösét, a lágyat,
s ott nyit e virág nyáron át.

Magányos liliom - szedjétek, szép szüzekcskék,
szívünknek méhei, kiknek a vágy a méz!
A rögbe magvait az angyalok vetették,
ágya a sír, neve bús titkokat remeg szét,
s illata mennyeket idéz.

Kardos László

ŐSZ

Köszöntlek őszi lomb! Köszöntelek, ti csendes
tisztások nyútt gyepén sárguló levelek!
Elmúlástok szelíd gyászával bús szívemhez,
utolsó szép napok! olyan jól illetek.

Merengő vándorod: vezess, magányos ösvény;
hadd nézzem a vidék hanyatló bíborát,
míg fönn a nap fakón borong, s a halk, ködös fény
az erdő sűrűjén sápadtan csillog át.

Mert ilyenkor, midőn rá már a tél vet árnyat,
természet, arcodat jobban szeretem én.
Hanyatló mosolyod mintha egy hű barátak
elhaló ajkain derengene felém.

Itt hagyom én is, itt az élet égővét már,
sírva elvetélt reményeim korát;
vissza-visszatekint, a tűnő múlt felé száll,
úgy nézi bús szemem sosem-bírt vagyonát.

Föld, völgyek, napsugár: természet! könnyes arccal
válok meg tőletek sírgödröm küszöbén!
A haldoklónak oly búvösen int a hajnal!
oly dús a levegő! oly tündöklő a fény!

Hadd ürítsem ki most fenékig azt a kelyhet,
amelyben epe forrt nektárral vegyesen:
életem italát kínálta ez a serleg,
s alján maradt talán egy csöpp méz is nekem.

Talán lobbanna még sugár, amely hitetlen
jövőmben a reményt életre gyújtaná;
s dobog talán egy szív, amely a tömkelegben
megértené a szívem, s visszhangot adna rá.

Hervadó illatát átadja mind a szélnek,
úgy búcsúzik el a virág, ha szirma hull.
Meghalok én is, és úgy rebben el a lélek
ajkamról, mint a dal, ha megpattan a húr.

Rónay György

A LEPKE

Tavasszal kelni ki s halni, ha hull a rózsa,
langy szellő szárnyakon úszni a szűz eget,
alig-kinyílt virág kebelén ringatózva
fények és illatok közt ittasodni meg,
a zsenge szárny selyemporát lerázva, lenge
sóhajként szállni fel az égi végtelenbe:
a lepke mámoros fátuma ennyi csak!
Olyan ő, mint a vágy, mely soha-soha nem hül,
mindenen átsuhan, de semmitől sem enyhül,
s gyönyörre szomjasan végül a mennybe csap.

Kardos László

ÉBEN FÜRTJEIBŐL A HARMATOT KIRÁZVA

Ében fürtjeiből a harmatot kirázva
frissülést hoz az éj az áthevült világra,
hallgatag lába a csendes hegyekre lép,
és álom terül a szememre, mély, sötét:
ilyenkor valaha... De a lelkem ma tétlen,
mint tűz, amely lobot nem fog már semmi szélben,
vergődve menekül fáradt vágyaihoz
s magába roskad és lankadtan szunnyadoz.
Hogy nyomja ez a csend! Óh, líra! zsenim álma!
belső zene, szavak szótlan harmóniája,
lant, mely ég s föld között úgy zengtél valaha,
mint csillagok dalát visszhangzó muzsika,
most, amíg még lehet, amíg dobog a szívem,
jöjj s ringasd el szegényt, ringasd hosszan, szelíden!
És lantom lelke, te lebegő égi láng,
szeszélyes szellem, kezd szabodon a nyitányt!

Leszáll! már itt lebeg! A hárfa engedelmes
idege átveszi röpké halk ritmusát
s a húrokból kizengve teljes
összhangját éledő lelkembe önti át...

Szabó Lőrinc

NYUGAT

S a tenger csillapult, mint egy fazék, ha elforr
habja, amint fakul a láng a tűzhelyen -
még tajtékozó vize elhúzódva a partról,
mint ki szunnyadni tér, nagy ágyába pihen.

És felhőről ahogy csillag felhőre szállt át,
s véres korongja a vizen sugártalan
függött, félig belémerítve képe mását,
a szemhatárra mint kigyúlt hajó zuhan.

Fél ég sápadt el így, és kókadt a vitorla,
ahogy a szél elült, hangtalan, csüggeteg,
árnyak rohantak, és a szürkesség bevonta
egyszerre az egész vizet és az eget.

És az én lelkem is úgy sápadt bele éppen,
ahogy esteledett, s csitultak a zajok,
s valami bennem is, mint szerte a vidéken,
könnyörgött, szenvedett, sírt s rám áldást adott.

S egy tündöklő kapu a nyugati határról
fényt engedett be és arany hullámokat,
s egy felhő bíbora, mikéntha volna sátor,
nem oltotta a bő máglyát, takarta csak.

S az örvénylő habok, a szelek meg az árnyak
szinte rohantak e tüzes ívbolt felé,
a természetet és mind, mi éltetni árad,
hamvadóban halálfélelem tölténé.

Az alkonyati por a földről fölkerengett,
fehér tajtéksomók lebegtek a vizen,
s akaratlan soká rajta kószált, merengett
bánattalanul is könnyes tekintetem.

És minden tovatűnt, és elcsigázva lelkem
oly üressé fakult, mint ég alján a fény,
s hirtelen alakot öltött egy eszme bennem,
miként egy piramis sivatag közepén.

Fényesség, merre tartsz, s kihunyó föld? S ti merre
száguldotok tova, felhők, szelek, habok?
Tajték, por, éjszaka - lelkem s tekintetem te,
hová megyünk mi mind: beszélj el, ha tudod!

Ahol szellem, nap, éj, úticélját találja,
mindenség, csillagod szikra csak, halovány!
Az élet isteni, végtelen árapálya,
te mindent elnyelő, roppant Létóceán!

Rába György

ELSŐ BÁNAT

Hol kéklőn gyöngyözik a sorrentói tenger,
egy narancsfá tövén, a zengő fővenyen,
a zöld sövény alatt, a dülőhöz közel, mely
arra vezet, kicsiny, érzéketlen követ lel
az elmélázó idegen.

Rajt egy nevet takar sárga viola szirma,
egy visszhangot soha nem vert, pusztá nevet!
De a vándor, ha ott megállva, a fűvet
széthajtja, s látja, hogy mi is van odaírva,
így szól, míg érzi, hogy szemében könny terem:
„Meghalni ily korán! tizenhat évesen!”

De mért ragadnak el e letűnt, régi képek?
Hadd nyögjön csak a szél s a hab a part tövén!
Ó, bús gondolatok, jobb lesz, ha visszatértek!
Álmodjak csak, ne sírjak én!

„Tizenhat évesen!” - Igen, tizenhat éves
volt ő, s nem tündökölt e kor szebb fön soha!
És sose ragyogott drágább szemekbe még ez
izzó szép partvidék lángoló tébolya!
Már csak én látom őt, élve hozza elémbe
lelkem, melyben soha semmi se hal meg - élve!
mint akkoron, midőn szembe mélyedt a szem
első közös utunk alatt a tengeren,
s fekete fürtjeit a szelekbe kibontva,
míg arcán árnyat vont az imbolygó vitorla,
hallgatta, hogy dalol a halász éjszaka,
és ajkára csapott a sós lég balzsama,
s mutogatva nekem a nyíló teliholdat,
éj virágát, üde szépét a hajnaloknak,
s az ezüstlő habot, szólt: „Mért is van ilyen
tündéri ragyogás bennem és kívülem?
Soha még ez azúr mezők, hol annyi láng gyúl,
sem az arany főveny, melyre a hab aláhull,
sem e mély ég alatt reszkető hegycsucsok,
s ez öblök, mik körül csöndes erdő susog,
sem a habok dala s a part fényei körbe,
nem ejték lelkemet ily homályos gyönyörbe!
Mért nem álmodtam így, mint ma este, soha?
Talán kigyúlt az is, szívemnek csillaga?
S mondd, reggel fia te, az éjek arra nálad
vajon nélkülem is voltak-e ily csodások?”
S anyjára nézve, ki a közelünkben ült,
térdére fektetve fejét, elszenderült.

De mért ragadnak el e letűnt, régi képek?
Hadd nyögjön csak a szél s a hab a part tövén!
Ó, bús gondolatok, jobb lesz, ha visszatértek!
Álmodjak csak, ne sírjak én!

Mily tiszta volt szeme, s mily ártatlan az ajka!
Rámhullt tekintete mily fénybe borított!
A szép Némi tava, ha szellő sem zavarja,
átlátszóbb nem lehet, s nem lehet ragyogóbb!
E hő szívben előbb olvasott bárki, mint ő,
sosem sütötte le szép szemét mit se rejtő
tekintete fölött, mely csupa tisztaság;
semmi gond ráncba még nem vonta homlokát;
vidám volt s oly bohó: a mosoly ifju száján,
mely hamar odalett, hervadt-fakóra válván,
ott úszott mindig e félignyílt ajkakon,
mint szivárvány derült, verőfényes napon!
Árny nem leplezte el e bűvöletes orcát,
e fénysugár soha felleget nem hatolt át.
Imbolygó, gondtalan, libegő léptei,
mint a hullám, amint a napfényt rengeti;
szökellt, mindig szökellt; és hangjának ezüstje,
gyermeklelkének ez áttetsző, tiszta tükre,
e szív zenéje, mely folyvást csak énekelt,
földerítette még az eget is, ha kelt.

De mért ragadnak el e letűnt régi képek?
Hadd nyögjön csak a szél s a hab a part tövén!
Ó, bús gondolatok, jobb lesz, ha visszatértek!
Álmodjak csak, ne sírjak én!

Legelsőül az én képem szökött szívébe,
miképp reggel a fény az ébredő szemébe;
s mint aki ezután többé már mit sem lát,
szerelem lett neki az egész nagyvilág!
Különbséget se tett maga között s közötttem,
én lettem mindene; szemében része lettem
a világnak, amely varázs volt és csoda,
a földi boldogság s égi remény hona.
Bánta is az időt, bánta is ő a távot,
egész kis élete a jelen percbe lángolt;
éltét emléktelen élte előttem ő,
s egy ily szép este volt néki minden jövő!
Teljes bizalma volt e szelídfényű tájban,
mely mosolygott reánk; s a tiszta, hő imában,
amit csupa öröm s nem csupa könny szive
vitt virág-övezett oltár eleibe;
kezemnél vezetett a templomához engem,
s alázatos gyerek, példáját így követtem,
míg szólott csöndesen: „Kérd velem az eget!
Mert lásd, nem érthetem már őt se Nélküled!”

De mért ragadnak el e letűnt, régi képek?
Hadd nyögjön csak a szél s a hab a part tövén!
Ó, bús gondolatok, jobb lesz, ha visszatértek!
Álmodjak csak, ne sírjak én!

Nézd a forrás vizét, ha medencéje öblén
tóvá kerekedik, szűk partjait betöltvén,
s oly tiszta kék, ahol nem fúj szellő se rá,
és nem süti a nap, mely kiszáritaná!
Hófehér hattyu ring az áttetsző terítőn,
nyakát, bő fodrokat vetvén, belémerítőn,
de nem sötétül el a folyékony tükör,
míg ő a csillagok között ott tündököl.
Ám hogyha szárnyra kel, indulván új vizekhez,
s nedves szárnyaival habot borzolva verdes,
a felkavart vizen elmosódik az ég,
s elsötétítik a széthulló tollpíhek,
mintha a keselyű, nemének ellensége,
a vizet veszte bús jelével hintené be;
s már a varázslatos tó tündér kékje csak
homályos víztömeg, mit ellep az iszap!

Midőn elmentem, éppígy rendült meg e lélek,
kihunytak fényei, s a láng, amelytől égett,
halódva égre szállt, és vissza nem szökött.
Nem, ő nem várt soha új, második jövőt,
kétség s remény között nem hányódott le és föl,
ő nem perelte el éltét a szenvedéstől,
fájdalma poharát egyszerre itta ki,
első könnyébe kész volt szívét fojtani!
S mint a madár, amely nem oly szép s tiszta, mint ő,
este, alvás előtt, nyakát szárnyába rejtő,
a néma fájdalom mély sötétjébe bújt,
s bár az est messze még, végső álomba hullt!

De mért ragadnak el a letűnt, régi képek?
Hadd nyögjön csak a szél s a hab a part tövén!
Ó, bús gondolatok, jobb lesz, ha visszatértek!
Álmodjak csak, ne sírjak én!

Agyagos ágya ím, tizenöt éve rejti,
s nyugvóhelye fölött nem könnyez senki, semmi,
és a gyors feledés, a holtak második
szemfődele, lepi be a kis utat itt.
Senki se jő ide, mélázva, meghatottan,
e málló köhöz!... Én, csupán én, gondolatban,
mikor tűnt napjaim bús árama sodor,
s azokat keresem, kik nincsenek sehol,
s drága képek felett borús szemmel merengve,
annyi hullt csillagot visszasírnék egemre!

Első ő volt, s ma is még lágy, szelíd tüze
szívem gyöngéd verőfénnel ragyogja be!

De mért ragadnak el e letűnt, régi képek?
Hadd nyögjön csak a szél s a hab a part tövén!
Ó, bús gondolatok, jobb lesz, ha visszatértek!
Álmodjak csak, ne sírjak én!

Egy fakó levelű tövises, kicsi cserje:
a természet csupán ez emléket emelte;
és míg aszalja a nap, s paskolják a szelek,
mint mély bánat, mely a szívben vert gyökeret,
így él a szirtfalon, amelynek nem ad árnyat,
s lombja gyűjtőhelye az út felvert porának;
lent a földön kuszik, indás leveleit
a kecskék újra meg újra lelegelik;
tavasszal egy virág pár napig rajta himbál,
akár egy hópehely; de a szél rásuhint már,
s elfűjja, mielőtt szárnyalna illata,
mint életet, amely nem volt boldog soha!
Magányos bánatán egy gyöngéd kis madárka,
dalolni odaszáll a hajló, gyöngye ágra.
Ó, kis virág! ki oly hamar hulltál le, mondd,
nincs-e oly föld, amely mindent virágba bont?

Idézd, idézd fel e sok letűnt, régi képet!
Hátha megenyhülök az emlékek körén.
Ó, te bús gondolat! lelkemnek légy kíséret!
Szívem csordul, hadd sírokk én!

Somlyó György

DÁVID SÍRJA JERUZSÁLEMBEN

(Részlet)

A templom ott volt a magas
dombokon összedőlve, romban,
mint szétvert sásfészek, ahonnan
a levegőbe szállt a sas!
Láttam a várost is: fehér
hamutömeg lett, mit a szél
kavar fel és hord szerte innen;
s láttam a hajcsárt is, aki
karavánja szamarát Isten
lábai nyomán tereli.

A költő földjén elepedten
kutat hús helyet a teve,
de saját árnya az egyetlen,
nincsen hol megpihennie;

Sziloé, hol eloltja szomját,
puszta verejték, mit a földhát
izzad magából a napon,
s az arab felvesz tenyerére
egy kis port, feltekint az égre
és így szól: Ez volt hát Sion!...

A régi fundamentumára
újabb templom helyeztetett,
annak meg roppant kupolája
alatt harmadik nyert helyet.
Mevénült mind a három Isten:
hitük a földre omla itten,
s mindig megújhodott idővel,
mint egy fatörzs, mely egyre hajt,
áttöri kérgét, s friss erővel
új ágat nevel, ifju gallyt.

A bástyafalon, mely az évek
kezeitől most fehéren áll,
nem volt egyetlen szalmaszál
a fészket építő verébnek.
A sírok turbánja felett
csak néhány galamb repkedett,
s néhány elvonult, csendes ember,
ki a romok közt vert tanyát,
lesett ki néha nagy-ijedten
fedele hasadékin át.

Az árva vándor kósza lépte,
kongott kísértetiesen,
olyan volt itt a puszta képe,
mint ítéletnapján leszen!
Palotád körül vánszorogtam
s kerestem, költő, a bozótban
a sírodat körös-körül,
és csak három követ találtam,
lobogtak szinte lánggra váltan,
a nap tűzött kegyetlenül.

De íme hirtelen harang szól,
imára hív, és hódítón
kicsap e sok bús néma lakból
földalatti hangod, Sión!
S mindenfelől előviharzott
mindenféle emberi arcok,
mindenféle emberi nyelvek
mondván a zsoltáréneket,
elhívtak minden népeket
imájához az Izraelnek.

A költőkirálynak szavára
kinyílt száz koporsófedél,
majd a győzelmes dalt a szél
a Holt-tengerre vitte szállva,
lerázta porát a pálma a rögre,
a derült ég kimennydörögte
a félelmes szót: Adonáj,
a sast lesújtá a szilaj dal,
s két szárny verdesett a Szináj
fölött ujjongva, diadallal.

Komlós Aladár

A TENGERPARTI KAGYLÓ

Amikor tévelyeg szép lábad, kósza lányom,
a nedves part arany rojtján, a főnyen -
mit tán Vénusz csiszol keserű tengeráron:
nyúlj a szőkés színű kagylóért, kedvesem.

A tenger-ládikó mélyén nincs más hasonló,
orcáidon a pír alig ér föl vele;
odaillesztheted füledhez: bűg a kagyló,
kiszűrhetetlen egy a hangok ezere.

Olykor ez a vihar, hullámhegyet teremtő,
mely fölmennydörög és nyomodra permetez,
olykor meg zizegő sejtelmességű erdő,
és olykor csupa halk, susogó tompa nesz.

A kármin ajakú kagyló megfejthetetlen
morajáról vajon nem mondhatod-e ki:
csodálatos ekhó - és öblös tenyeredben
sűrűsödnek a nagy természet zajai.

Vidd el, én angyalom! S eljátszadózva békén
képzeletedben úgy csitítsd el gondodat,
hogy pihentesd derűs orcád a tenger ékén,
s hunyt szemmel zajait önmagadba fogadd.

Ha járataiban hang zsibong garmadával,
s közülük kedvesebb csak egy megragadott,
a kagyló peremén alig csordulva által,
mint félénk vallomás, a visszaharapott -

ha tisztaságodat megrettentí hatalma;
ha föléled a holt szinte örökre már;
ha egy szív rejteke könnyekkel fölfakadna;
ha kíneservet és reménységet kínál...

Ne emészd magadat, elemezve varázsát!
E zengő lélek én vagyok, szép angyalom!
Mi lárma örökebb a földön és mi drágább,
mint visszhangzó szívem, ha rólad álmodom?

Rába György

A GYÍK RÓMA ROMJAIN

Az agg Colosseumban ültem,
a dölyfös Róma bús porán,
s a véráztatta, gyenge fűben
Tacitusomat olvasám.

Föltárult sorba Róma vétke,
a dobra vert Itália,
a nép, mely elsüllyed a mélybe,
hogy égre törjön *egy* fia -

s a csőcselék, amely rajongón
hőst ünnepel a tereken,
s szemét fürösztí a porondon
a gladiátor vériben.

S bogozni kezdtem ott a vénhedt
és méltóságos rom falán
betűit Augustus nevének,
ki fölszentelte hajdanán.

S valami tüstént megzavarta
a sillabizáló szemét:
egy szundikáló gyík takarta
a Caesar csillogó nevét.

Az ő jussa lett hát a Hét Hegy,
e romok közt csak ő lakik,
az elapadt életü népek
hullámát ő pótolja itt.

Hidegtől dermedten, kibújva
egy repedésből, a napon
zöld páncélját sütteti újra
a langyossá fűlt bronzlapon.

Consul, Caesar, Világ Királya,
Pontifex, Isten, Óriás!
Egy piszkos pondró árnya zárja
előlem el hős glóriád!

A Természet is gúnyolódhat...
Ujjam közül a könyv kihull,
Tacitus, még te sem csúfoltad
dölyfünk ily irgalmatlanul.

Kardos László

OTT TÖRTÉNT, HOL A DÉL LANGYOS TENGERE

Ott történt, hol a Dél langyos tengere kék
habbal öntözi az áloe gyökerét,
az izzó hegy alatt, amit a láva önt el,
melytől az Enna-völgy világszép kertje zöldel;
életem virradó nyarának reggelén,
midőn a szív maga a végtelen remény,
ágait a vihar nem tépte még, s az élet
fáján nincs híja még egyetlenegy levélnek,
és minden szívverés egy fátylas látomás:
a boldogság felé hatalmas szárnycsapás;
midőn nem fér el a lehelletünk a mellben,
nem elég láng a láng, s nem elég nagy a menny sem;
s mert többet bírna, mint amennyit addig élt,
úgy sóvárogja már a szív a szenvedélyt,
mint a vitorla vár, feszülten és dagadva
vad égiháborút, ha szél hasít a habba.
Nem ismertem a lét kincséből egyebet,
mint egy anya szívét s egy tündöklő szemet,
s szerettem; de a vágy nem hamvasztott el: égtem,
s csak néztem tüzem a másik tűz tükörében,
mint a látóhatár füstfátylas hegye, mely
forralja tengerét, de nem forralja fel.
Szép volt, mint a remény, és tiszta, mint a mennybolt:
időtlen ragyogás, szeplőtlen szerelem volt.
„S neve?” Mit ér a név! Nem más már ő se, mint
emlék, mely a ködös messzeségből felint,
szívem redői közt rejtőzve arca mása,
száraz szememben egy szikkadt könny csillanása.
Ültünk kettesben egy fényes nap reggelén
szemközt az éggel és tengerrel, ő meg én,
görcsös vadgesztenyék alatt, melyeknek árnya
ritkás lombjaival az Etnát koronázza;
és a szívünkben is fölvirradt a derűs,
sugárzó nap, csupa fény volt és csupa tűz;
fölhangolódtak a fenyőkön a fuvalmak,
s fejünk fölött szelíd dalt zümmögve suhantak;
a tengerről a lágy hajnali levegő
illathullámokat görgetve szállt elő,
s szárnyán olykor a hegy derekáig föláradt
mély moraja a part sziklái közt az árnak,
a gerlék panasza és a madárzsivaj
a rajzó rovarok nyüzsgő zajaival:
a sok nesz, amivel a magány csöndje népes,
s mit percenkint a fül elejt meg újra érez;
lét s mámor tanui, melyek azt hirdetik:
„Élet és gyönyör és szerelem minden itt!”

De én csak hangomat s hangját hallottam egyre,
az övét, ahogy az enyémet visszazengte;
s összhangban zengve már a közös szólamot,
a két hang összeforrt és eggyé olvadt!

Rónay György

BÚCSÚ GRAZIELLÁTÓL

Búcsú! dadog e szó az ajkon, könnyben ázva,
s kegyetlen félbevág szerelmet, örömet,
benne szívig hasít üdvünknek távozása,
szó, mit el nem takar, csak ami már örök.

Búcsú!... Kimondtalak az életben, de hányszor
alig foghatva fel, mily bánat seprűje
gyúlik meg aljaden, midőn a búcsuzáskor
az ember szólna: „Még!”, és Isten szól: „Sose!”

De most érzem, hogy a szó, mit ajkam kiejtett,
mi mindennel tele, mert veled töltözött,
s míg örvénybe zuhan, reá más nem felelhet,
csak örök hallgatás egy kép s magam között!...

S mégis ezt súgja csak szívemben mind a sóhaj,
e szót, mit elharap a süket zokogás,
mintha csak az egész zsongó természet, ó jaj!
nem volna más, csupán egy nagy-nagy búcsuzás.

Somlyó György

HÁZ A SZŐLLŐSKERTBEN

I

Fakó a fal, barnás a zsindegy,
eszik a maltert a fágyok,
a kövek közén moha zöldel,
átáztatja az alapot;
az eldugult ereszcsonatona
korom-rajzolta csövön ontja
a vizet, amely bele dűl:
az üres házon sok csapása
olyan, akár a könnybarázda
az özvegyek szeme körül.

Az ajtó süket, nem tárul már
édes szavakra könnyedén,
mereven - mellén a pók munkál -
komoran áll vén küszöbén;
a zsalu, verébnyommal tarkán
s félrefityegve rozsdás sarkán
folyton karcolja a követ,
a jégverés-bezúzta ablak
tág utat nyit a fecskehadnak:
ottbenn rakták meg fészköket.

Csak csivogásuk már a lárma
az idő csendjéhez szokott
termekben, hol a kőkockán ma
pohely gyülemlik és forog.
Az üres házból vánszorogva,
hogyminden lépése egy óra,
árnyék indul meg a gyepen:
a vén hajlékból ki ez jár még,
e földön kúszó, halott árnyék,
ez lép ki minden reggelen!

II

Töröld ki, oh teremtőm, szememből ezt a képet!
Vagy tedd megint olyanná, minő hajdanta volt,
midőn, mint órák köszív, a régi ház úgy éledt,
fala közt annyi boldog szív lüktetett s dobolt.

Mihelyt a napmelegtől elpárolgott a harmat,
kitárta lélekezni becsukott zsaluit,
és itta illatát a virágzó szőlő-gallynak,
mert az éjjel is nyílik, akkor sem aluszik.

Mint egy eleven mellkas, a ház sok boltja-íve
szívva a venyigéknek üde lehelletét;
az ablakokban feltűnt az élet rózsaszíne:
széparcú, víg gyerekráj, egy fészkalja nép.

Hajukat, a lány-szöszkét hegyi friss szél zilálta;
a lányok - betapasztva szemüket kecsesen -
a hegy visszhangját hívták, vidámakat kiáltva,
vagy kezüket imára kulcsolták kegyesen.

Felverte nyúghelyéről anyjukat is a lárma,
egyre mélyebb hajlással sorjában lehajolt,
mint csibéit a hű tyúk ha összekotkodálja,
mindegyik gyermekének súgott egy drága szót.

Kevesebb csivogást ad a fecske csengő fészke,
midőn a nyári napfény új napra kelti fel
és az anyamadárral a rajnyi kis pihéske
csacsogó iskolában vörsöngve felel.

A sok zaj, mit a hajnal szabadít a magasba,
a cselédeknek lépte fel a fagrádicson,
a kutya csaholása - nem vitte el a gazda -
a koldus éneklése, ahogy szállt áhitón:

nőtt, egyre nőtt a nappal: s ha megszakadt egy percre,
a tizenötesztendősi kicsi kezek alól
úgy folyt a zongorákon, úgy szállt a zene-lecke,
ahogy takarodáskor a tücsök dala szól!

Illyés Gyula

ALFRED DE VIGNY
(1797-1863)

VÁLOGATOTT VERSEK

MÓZES

Megnyújtotta a nap, sátrak hegyét surolva,
a ferde ragyogást, amely a láng utolja,
a sávós aranyat, mely a légben marad,
míg homokággal őt várja a sivatag.
A táj átöltözött bíborba és aranyba.
Kopár Nébó hegye kaptatóján haladva,
az Isten embere, Mózes megáll, s szeme
a tágas láthatárt gőg nélkül járja be.
Fászgát látja elébb s temérdek fügefáját;
majd túl a hegysoron, hol pillantása átlát,
ott fekszik Gileád, Manassé, Efraim,
jobb kéz felől, a föld termékeny síkjain;
délre Juda, a nagy, a meddő, mely nyugatra
az alvó tengerig homokját elszalasztja;
messzebb egy völgy ölen, mit az est elfakít,
olajfa-párta közt ott látja Naftalit;
pompázó és nyugodt virágmezőre téve
a pálmák városa: Jerikó néz szemébe;
a mint indás fergeteg, Fogor mezőin át
Szegorig nyúlnak el a pisztáciafák.
Látja: ez Kánaán, ígéret földje tája,
s nem szabad, tudja jól, hogy sírját ott találja.
Látja; népe fölé terjeszti nagy kezét,
aztán a csúcs iránt vivő ösvényre lép.

Moáb mezőinek nagy sávjain tolongva
a hegy széles tövén összebújva szorosra,
Izráel népe úgy hullámozott odalent,
ahogy a szél alatt a búzatábla leng.
Hogy az arany homok a harmatot felitta,
s a jávorágakon függ egy csepp, mint a hinta,
prófétájuk, a nagy, a századéves agg,
Mózes eltávozott, hogy lássa az Urat.
Szemmel követte mind feje körül a lángot,
s mikor a nagy hegyen a gerincnél megállott,
s feje átfúrta az isteni felleget,
mely villámkoronát tart a szent csúcs felett,
a kőoltárokon égett körben a tömjén.
S hatszázezer zsidó homlokkal porba dőlven,
a naptól aranyos illat árnya alatt
egy hangként zengte el szentelt himnuszukat.

És Lévi fiai, fölébük magasodva,
mint egy ciprusliget a hömpölygő homokra,
hárfával ég felé küldték a nép felett
az Uraknak Urát dicsérő éneket.

Megállt Isten előtt Mózes, majd ülve végre,
a fellegárny alatt szólt szemtől szembe véle.

Szólt a fellegben így: „Nincs vége még, Uram?
Mit kívánsz, merre, hogy, hová vigyen utam?
Maradok szüntelen hatalmas és magányos?
Az álmok álma már hadd karoljon magához.
Mit tettem én azért, hogy választott legyek?
Kívánságod szerint vezettem népedet.
Lába érinti már, mit ígértél, a földet.
Hadd járjon közbe más ezentúl közte, közted.
Izráel-paripát más zabolázza meg;
ércvesszőm ráhagyom, s ráhagyom könyvemet.
Miért tetszett neked, hogy letarold reményem?
Mért nem tudatlanul, emberi módra éltem?
Hóreb s Nébó hegye közt mért nem lehetett,
hogy megtaláljam én végnyugvóhelyemet?
Ó jaj! bölcsék között bölcsé tettél te engem!
Vándor nép útjait ujjammal én vezettem.
Én küldtem száz király fejére tűzesőt;
a jövő térdre hull törvényeim előtt;
embersírok között legősibb az enyém lesz,
hangomban a halál próféta hangra érez,
nagy vagyok, lábaim népeken nyugszanak,
kezem emel s lesújt nemzedéksorokat.
Ó jaj, Uram! vagyok hatalmas és magányos,
az álmok álma már hadd karoljon magához!

Ó jaj! én az egek titkát is ismerem,
szemednek erejét kölcsönadtad nekem.
Parancsolom, s az éj nagy fátylait lehántja,
csillagait szemem név szerint vette számba,
s mihelyt int a kezem, s hív egy-egy csillagot,
égre fut az hamar, és így szól: »Itt vagyok.«
Ráteszem két kezem a felhők nagy fejére,
hogy méhük a vihar forrását elvetélje;
futóhomokkal én várost elnyeletek;
felfordítom a szél szárnyával a hegyet;
lábam nem fárad el, a térnél az erősebb;
hömpölygő, nagy folyam kitér az átkelőnek,
s meghallva hangomat, hallgat az óceán.
Ha népem szenvedő, vagy ha törvényt kíván,
két szemem fölvetem, szellemed rám világít;
rendül akkor a föld, a nap fenn tétovázik,
irigykednek reám, s csodálnak angyalok.
S közben, Istenem, én boldog nem vagyok.

Lám, vénségemre is hatalmas és magányos,
az álmok álma már hadd karoljon magához!

Mihelyt a pásztoron átjárt lehelleted,
»Idegen ő nekünk« - szóltak az emberek;
s lesütötték szemük, ha láng gyúlt a szememben,
mert többet láttak ők, jaj, bennem, mint a lelkem.
Szerelem elfagyott, barátság megszakadt;
reszkettek a szüzek, elfödve arcukat.
Akkor a fekete ködoszlopba takartan
elől mentem, dicsőn, szomorúan, s magamban,
s szóltam szívemben így: »Ezentúl mi legyen?«
Ölbe hajtani már túl súlyos a fejem,
s borzadást kelt kezem, ha másik kézre zárom,
hangomban zivatar és villám van a számon;
nem, nem szeretnek ők, nézd, mind csak megriad,
s ha tárom két karom, térdemhez hullanak.
Így éltem, így vagyok hatalmas és magányos,
az álmok álma már hadd karoljon magához!”

Ott lent reszketve várt s imádkozott a nép,
nem nézve az irigy, haragvó Úr hegyét;
mert fölnevezve, a nagy, fekete hasu felhő
megdőndült, s csapdosott, sűrűbben hullt a mennykő,
s a villámok tüze, vakítva a szemet,
lenyomta homlokuk, mindenki görnyedett.

Majd föltisztult a csúcs, s Mózeset senki se látta.
Elsiratták. - Az új hazának nekivágva
ment Józsuá fakón, s némán a nép előtt,
mert a Mindenható kiválasztotta őt.

Nemes Nagy Ágnes

ÉLOA

(Részlet)

HARMADIK ÉNEK

Te nemes félsz s titok, honnét eredsz: Szemérem?
ki rég lettél, a föld még kisdéd-idejében,
kezdetben-nyílt virág, mely bennünk gyökeredz,
Szemérem, édeni rózsza, honnét eredsz?
A Tisztaság helyén nem áll más, egyedül te,
bár a tiltott fa volt, mi lényed földre szülte;
erényekével az erőd egyforma nagy,
noha a bűnnek is első lépése vagy;
díszedül szűz lepel simul a kebeledre,
bár a kígyó előtt Évát semmi se fedte;
s mégis: bár szűzies lepel a te ruhád:

csak lepel az, s a bűn is leplezi magát;
sért minden, más szeme bántás a te szemednek,
bár fénytől mit se fél, sőt belenéz a gyermek.
Bizony, már meghajolt a Szűz, már bűnbe hullt
emez új hatalom előtt, mert: elpirult.
Nyakán van szinte már a mord Szellem igája,
hanyatlik, fölszökik, majd lehull a homályba.
Mint a fogolymadár, mely ott szálldos, repes

ZSUZSÁNNA FÜRDŐJE

Egy tiszta kis patak, platánfa áll felette,
mely árnyát a sötét habokra rávetette.
Lomhán, merengve jő s az erdő mélyiben
a forró ég elől rejtőzve megpihen,
reátámaszkodik egy kedvelt csitri lányra
és hívja édesen kíséretét Zsuzsánna,
a Júda lányait, rubéni, gádi fajt,
a fürdőnél ezek fogják szolgálni majd.
Már mind figyelve áll, vetélkedésre készen,
hogy buzgón ékszerét leszedni egy se késsen;
egyik a tiarát, hol csillog a zafír
s aranyfény tündököl, mit készített Ofír;
másik pedig haján, mely csupa drága illat,
lebontja fátyolát, remeg azon a csillag,
a ringó gyöngyöket fülén és gyöngysorát,
melyet a homlokán finom szalag fon át;
az ámbraillatot, mely színaranyban ingott,
szalagos füstölőt, nyakáról a rubintot.
Másik megoldja már kicsiny koturnusát,
szőnyegre fekteti a talp finom husát,
vizet merít előbb, s lemossa még a lábat,
melyről a szantal- és a rózsailat árad.
S amíg Zsuzsánna most, oly lassan nézve szét,
lehúzza gyűrűit, legdrágább ékszerét,
leoldva melliről zsinórok, cifra pántok,
a jácintkék köpeny, mit fűrgé kéz lehántott
s a tiszta vászoning, mint liliom, fehér,
lehull, s redőzete szűz lábaihoz ér.
De szép volt, ó de szép! Futó kis pírja támadt,
rezgett fehér színén áttetsző homlokának.
A fák közt, hol a nap elveszti délhevét,
a megszokott szem is még sérti szégyenét.
Sötét rabnőre dől végül, hogy az kísérje,
mint híg kristályba száll elefántcsont fehérje,
úgy éri teste most a fénylő vizen át
a tiszta, hús patak aranylő talaját.

Vas István

RÓMAI HÖLGY FÜRDŐJE

Ragyogó fekete egyiptomi cseléd
térdén nyújtja neki nagy acéltükörét;
haja két fonatát Izisz-csatba kötözve
görög rabszolgalány fűzi ügyesen össze;
ingét milétoszi asszonyok átveszik,
s ő tejben fürdeti parányi lábait.
Bíborral erezett márványmedence pajzán
rózsavizébe lép; a latin lányok aztán
lankadó karjain parfümöt öntve szét,
fátyollal szűrik a nap túlerős tüzét
s a függöny sok sűrű hajtásán és redőjén
halkulva hull be a kéjes-puha verőfény.
Egy-két lány, ki előbb virágot tépdesett,
most szerteszórja a tündöklő színeket
s a vizet balzsamos záporral hintve, drága
szétronsolt szirmokat dobál úrasszonyára,
aki lantjába kap, valamit énekel;
óh Konzul!... - súgja és merengve alszik el.

Szabó Lőrinc

PÁRIZS

„Fogd kezem, Utas, a Toronyba jössz velem.
Tekints a mélybe, és nézz körül e helyen!
Tekints addig, ahol vége a horizontnak,
északtól délig! És hová szemed hatolhat,
mint kígyószem, mohó legyen és csupa tűz,
mely szinte elnyeli azt, amit kúsza űz.
Járd az erkélyt körül, hol körbefut a korlát,
honnan látja szemed a mély mindannyi pontját,
s mozgó világ ura, ha a zenitre ér,
mint villám és madár, mint a felhő s a szél.
Vajon mit látsz alant, az éjben és a térben,
s mindenütt, ahová mutat az ujjam éppen?”
„Látok fekete kört, mely mély s tág oly nagyon,
hogy szélét s fenekét meg nem találhatom.
Mintha egy távoli domblánc volna határa,
de sehol sem lelek a természet nyomára,
csak az ember kezét látom s szögleteit,
miket munkája az anyagra kényszerít.
E fénylő vagy sötét szögletek a homályban,
zsúfolt-rendetlenül és óriási számban
szelnek sírközszerű, fehér falakat itt.

Látom fáklyáknak is füstjét és lángjait,
mik a mélység fölött, hová gyér láng hatol csak,
ébenfába rakott gyémántokként ragyognak.
Szunnyadni látok ott egy kanyargó folyót,
ravasz sikló gyanánt, mit elnyelt a bozót.
Dóмок s csúcsos tetők, paloták s palotácskák,
templom-, őr- és harangtornyok, ősrégi bástyák,
várkastélyok, hegyes végű minaretek,
kioszkok, kertek és erdők, földsánc-hegyek,
ívek, spirálisok, parkok és kapuszárnyak,
obeliszkek, hidak s oszlopcsarnokok árnya
hemzseg, nő, fölfelé kúszik vagy görnyed itt,
kígyózik, homorul vagy elterpeszkedik.
Míntha izzó ködök burkolnák e nagy álmot!
E körben mered a Torony, hol veled állok;
meghúzza ezt a kört, ugye Isten saját
keze tette ide szélrózsánk centrumát?
Szédülés környez, és káprázik a szemem még.
Tán tüzes Kereket látok vagy nagy Kemencét?”

„Kérlek valóban az; Isten tartja kezét
rajta s forgatja nem látható tengelyét.
Oly cél felé halad, melyet senki se láthat.
Párizsnak nevezik, frank föld kerékagyanak.
Ha nem forog simán az eleven Kerék,
ámul, habozik és hátrál minden egyéb.
»Állj!« - szólnak rá ijedt küllői a Kerékre,
s az az abroncsokat inti így, miknek éle
az ő hátába nőtt, s forogniuk muszáj.
S míg ők fecsegnek, az érzéketlen Király,
Párizs, nagy és örök tengelye a világnak,
erejéből merít lendületet, mit átad
mindenkinek, szeret mozgatni másokat,
erőszakos, ha kell, s mindenki szót fogad.
Mozdul: s mozdul, kering, örvénylik más tömérdek;
a rugó szíve jár, és billen már a mérleg;
a mérlegnyelv remeg, s lendül; az emelő
útján fel és leszáll, kitérni nem mer ő.
Mind pályáján halad, az ütemet betartják,
mely mérvadó nekik, s számukra is utat vág.
Kell is hallgatniuk s figyelniük, de jól,
mert régesrég, mikor megtörtént valahol,
hogy egy hajtókerék mozgását abbahagyta
egy napon, nem vegyült hangja a munkazajba,
s gögijében összetört láncot, rugót legott,
mint ki egy kart levág, halállal sújtatott.
Mert Párizs, az örök, gúnnal néz e robotra,
s e csodás gép Kerék nélkül is elforogna;
még ha hátrafelé menne is a világ,
akkor sem állna meg, maga járna tovább,

te pedig erejét boldog harmóniáját
 a szívéből jövő sugarakban csodálnád.
 Ez tehát, jó Utas, valóban egy Kerék.
 Néha a szédület látnoki. Itten ég
 egy Kemence, s szemed káprázva néz tűzébe.
 Mert Kemence is az, mit látsz csodálva. Fénye
 festi vörösre a sötét ég peremét.
 Tűz az, mely végtelen, homályos boltban ég;
 ott téli s nyári éj sötétjén, míg az órák
 a háztetők felett csapnak fölzengve lármát,
 mert benn alvó pihen, örködnek Szellemek,
 nagy mű munkásai, nem várva bért s nevet.
 Lámpájuk éjjel ég, nappal füstöl a lángja;
 s ha nappal füstöl is, fellobban éjszakára,
 s fáradhatatlanul táplálja az arany
 Kemencének tűzét, mit látsz, s látok magam,
 s melynek fénye vetül fönn a szent kupolára,
 mint alvó Glóbusunk mennyei glóriája.
 Könyörög, sír, fakó arcát lehajtja mind,
 elcsügged s könnyezik, remél s nevet megint;
 tépi haját, szivét, és elmerül ezernyi
 talányba, amire csak Isten tud felelni,
 és az emberiség, sorsát kutatva szán
 rá ezredéveket, s megy a titok nyomán.
 Mindegyik valamely eszmébe hőn szerelmes.
 Egyik sír, s hű marad a rangfosztott Kereszthez,
 ül síremlék tövén, mint egy sehonnai,
Lamma sabaktáni-t kiált, s mellét veri.
 Vére és könnyei bőven áradva mossák
 a töviskoronát, a lándzsát és a spongyát,
 s Krisztus holttetemét ölelve mondja már:
 »Zsidók királya, végy bosszút, mint írva áll;
 támadj fel, s lássa ezt az utolsó apostol.
 Az Egyház, lásd, halott: éledj meg hamvainkból.
 Uralkodj, s megtorolt schismák romjaira
 üzze őreidet lábad fénysugara.«
 Csend... A Test visszadől végső híve ölébe;
 Rómáért küzd szegény pap, Róma ellenére;
 az imádott Tetem nem múló sebei
 az oltárookra vért nem fognak hinteni;
 csend... Isten, a halott, többé sohase hallja,
 ha feljajdul az új Jeremiás siralma,
 s magára hagyva kell a Tiarát neki
 ügyesen emberi öntvénné edzeni.
 - »Szabadság!« - így kiált amaz, s a bú bikája
 Istenője előtt tapossa őt halálra,
 mert el hiába telt küzdelmes negyven év,
 mit sem építhet ott, hol romnál nincs egyéb.
 - Sebaj! Körötte már munkások légiója

a sötétben vakon, meg nem nyugodva rója
 a járhatatlan és ismeretlen utat,
 s bár nincs műszer s szabály, szabályoz, mér, kutat,
 gyökértelen fasort növeszt a pusztaságból,
 s vaktában a romok közé rendet varázsol.
 S mert az Irás szerint ki-ki szíve alatt
 hordja a kórt, amely megöli, lásd magad.
 Mögöttük egy erős család gyűlt már csoportba,
 mely irtja őket, és holt művüket tiporja,
 a Szabadság ledőlt romjait zúzza, és
 Egyenlőség nevű szintre hengerli, s kész
 porrá hamvasztani, hogy ne leljen az ember
 más menedékhelyet, csak amit ő kitervel:
 s templom az: óriás, közös Templomhajó,
 hol nem lesz se kenyér-, se bor-, se vér-, se só-,
 se tömjénáldozat az Égnek följajánlva,
 de élte napjait ki-ki munkára váltja,
 szeret mindenki mást, önmagáról lemond,
 megtagad Nemzetet s örökölt nyert Vagyont;
 nincs gyermek és szülő, s hogy szavuk meg ne szegjék,
 hivatásuk robot, és szent céljuk az egység,
 s Jézus szava szerint azt mondhatnánk csakis:
Mind hivatottak, és mind választottak is.
 - Így semmi sem tilos!... Látnod? Mindannyi isten-,
 hős- és királyszobor ledöntve hever itten,
 lerontva talpkövig, késél metélte föl,
 szekerce vágta szét, zúzta nehéz pöröly!
 Minden fém, ön s arany izzó parázsba vetve,
 hogy újraöntse a forró tűzű Kemence.
 Minden füstöl, recseg, olvad és szétömöl,
 egyesül s széthasad, elnyeletik s kitör;
 süvölt és zúgva búg, majd feljajdul zokogva,
 énekel, harsonáz, s beszél, imát motyogva;
 lángot vetve suhan a légben, fölragyog,
 tűzesőt záporoz, s villámként kanyarog.
 Mű, munkás, minden ég, teremő tűz hevében!...
 Szalamandrák hada!... Pokol és földi Éden!
 Párizs! Te kezdet és vég! Fény és vak sötét!...
 Nem tudom, rossz-e az, amit látok; de szép,
 de nagy! S egészen a lelkem mélyéig érzem,
 hogy új világ fogan a lángok tengerében:
 ha Nap, ha Űstökös, érezzük jönni mind;
 ha fénylik, ha lobog, érzem, hogy majd kering,
 hogy tündököelve tör ki a füstfellegekből,
 hogy lelkes, meglepő, jelképes, tiszta mezt ölt
 minden ember előtt, még nem tudom, milyet,
 de mely közös hitet jelent mindenkinek,
 fátyolként fűdi el Isten elől a Földet,
 vagy reménycsillaga lesz a dicső jövőnek,

s egység és szeretet hullámai felett
 célja felé viszi az emberi nemet;
 de tán perzselni fog, mint lángja ama kardnak,
 amelytől könnyei Évának elapadtak,
 felszántja, mint mezőt, az egész Földtekét,
 kelettől nyugatig fájdalmat hintve szét:
 művet, embert, időt kaszálna, mint a rétet,
 hol nagy tűzvész után egy fűcsomó sem él meg,
 s hagyván sivatagot, mely követi nyomát,
 mint győztes óriás, örök időkön át.
 Lehet, hogy mindenütt, ahol csak lángja éled,
 testből kihal a szív, szívből kihal a lélek;
 hogy térdre hull Király és Nemzet egyaránt,
 s a rengő kő felé kiált: »Zuhanj reánk!
 Mert Párizs városa íme ránk szabadítja
 a vészt, amely jövőnk útját félbeszakítja!«
 - Tüzes kohódban, ó, Párizs, mi születik?
 Mit öntesz te acél öntőformába itt?
 Műved alaktalan, a munkás durva marka
 s a zengő kalapács formál még egyre rajta;
 elnyúlik, elszökül, sokminden kárba vesz,
 mit nyers erő s tudós munka kockára tesz,
 s a Kemencébe zárt rab már mozogni kezd el,
 türelmét vesztve, s míg lobog a lávatenger,
 ormótlan nagy fejét felüti, s éjszaka
 és nappal tüköre riadt szembogara.
 Nem folytatom, mivel Francia-föld szívének
 nyomasztó moraja, nagy csendjében az éjnek,
 a Toronyig hatolt, ahol állok veled,
 s hideg fellegeket sodornak a szelek.
 - Ó, mily csalóka a józan észbe vetett hit!
 Lábam, mint a Kerék, úgy jár, azt hittem eddig,
 s hogy a kemenceláng az ég felé csapott,
 behunytam szememet, mert elkápráztatott.”
 - „Ó! - szólt az Utas -, e magasság, hol mi lélek
 s test szerint is vagyunk, túl nagy a földi lénynek!
 Az ész, akár a láb, itt könnyen megbotol;
 támogattál, ki most énrám támaszkodol,
 s még egyre habozok, félek innen lemenni,
 s a várost s kétszeres titkát szemügyre venni.
 De nagyon féltem azt, s téged is féltelek,
 mert valami sötét, nehéz, roppant tömeg
 lobog a zeniten, hová a tűz nem ér el,
 amely a szemhatárt szegi vörös szegéllyel;
 úgy sejtem, a sötét köszikla az maga,
 melyről szól a zsidó próféták jóslata.
*Ha egy roppant malomkő... - Látom szinte máris -,
 jön a város fölé... - Félek, hogy maga Párizs
 e város -, amelynek átallják fiai*

Jézus Krisztust kevély szívükben hordani...

- Ezt teszitek -, *midőn a város, mint ki részeg magától, konca lesz a hús-vér gyönyörének...*

- Mit szölkök ehhez? - *...az Angyal eltörli még nyomát is, és az ég Sziklája zúzza szét.*”

Mosolygok szomorún, ezt válaszolva: - „Végül így járunk tán, csoda által vagy csoda nélkül: egünk sötét ugyan, de egy másik helyet, mely rejt még a jövő számára kincseket, nem tudok. Szent erő ha csak azokba szállhat, kik éreznek, s akik jósként jövőbe látnak, itt él az az erő. - Tudja az Ég maga:

Itt térdre hullna a pusztulás Angyala, kezében kezdene a lángpallos remegni, s új istengyilkolást irtóznék elkövetni.

De nézzünk másfelé, s ne törődjünk vele, hogy amit lát szemünk, felhő-e, szikla-e?

E magasztos orom ne tartson vissza minket, hol lelkünk álmodoz, s hol szédül a tekintet.

A sors zűrzavaros homályában szilárd pontot kettőt tudok: *a Szenvedést s Halált.*

Emberek, városok mind vesztükbe rohannak, azonban úgy hiszem, sosem meddők a hamvak; ha Párizs porait meglátod valahol,

végý egy maroknyit a kezédbe, úgy latold, s ha csupán letarolt mezőt találsz helyette, mondd: »A Vulkán a nagy hegységet szétvetette!«

Azt, hogy háromszoros munkája, ne feledd, s hogy azoknál, kiket említettem neked, található nem egy még tisztább s nemesebb szív, nem épp azok között, kikkel korunk dicsekszik; kiket csodált, s el is ítelt a nagy tömeg, kikben sok kétely élt, sok részvét s szeretet, kiknek idegenek voltak a földi dolgok, kiket az arany és hatalom sose vonzott, kik önfeláldozón s nem nézve félre sem, a szégyen poharát kiitták szívesen...

- Azután, jó Utas, búcsút mondasz e helynek, a kihűlt hamvakat előbb szélnek eresztet, majd a nagy pusztaság mély csendjébe kiált szavad: *Soká marad sötétben a világ!*”

Kálnoky László

A SORSISTENNŐK

A Teremtés után a legelső napon
súlyosan letiport a Sorsok durva talpa
minden egyes fejet s tettet, fojtogatón.

Leszegett homlokok róttak kört a talajba,
mint barázdát ökör, mely soha nem halad
túl a határkövén: kimért sorát betartja.

És raktak e rideg istennők súlyokat
ólomból rabjaik nyakára és szemére,
kik úgy bolyongtak a pusztában, mint a vak;

vonszolván lábukat, melyen béklyó kötése,
s a zord Akaratok hajthatatlan, hideg
ércujja szabta sors-pályáról nem letérve.

E baljós, szomorú, keleti istenek,
fehér fátyolu nők, e szobrok mozdulatlan,
roppant kőszúlya mind miránk nehezedett.

S ő, kit mindenki közt csak sírva menni láttam,
mint sápadt fénysugárt az erdei homályban,
szomorú, egyszerű, iszonyú - mint ön épp:
ajkát biggyesztve jár, s lesüti nagy szemét.

Bajcsi Cecília

A POLGÁRSÁGHOZ

Hát elhagyjátok-e szerény kasszáitok
s kastélyt építetek, józan polgári népek?
S ki egykor fekete kurtaköntöst szokott
hordani, rá nemes-címert hímeztet éknek?

Erzsók asszony, szerény udvarházadban ott
ültél hajdan, s derék társaság gyűlt körébed,
s ha költők jöttek és fölolvastak, nagyobb
jutalmat, mint a vers virága, sose kértek.

Hogyan? a nemesi pajzsok színeiben
pompáztok, amelyek hajdan a hősök házát
díszítették, dicsó harcoktól véresen?

Jó lesz ügyelnetek, lármás nagyratörők:
a hóhért, koronás fejeink zord kaszását
meg ne tévessze egy nap kutyabőrötök!

Rónay György

A FARKAS HALÁLA

1

Felhő felhő után futott a felgyúlt holdra,
ahogy tűzvész elé a füst fut gomolyodva.
Az erdő már sötétült köröttünk. Nesztelen,
lépdeltünk hangtalan a harmatos gyepen,
gizgaz növényeken, süppeteges avarban,
amidőn észrevettük a magas, mozdulatlan
fenyők alatt egyszerre a nagy körmök jegyét,
a hajtásba fogott vándor-farkasokét.
Megállt szánkban a lég, a léphetnék a lábban,
füleltünk szerteszét. - Megdermedt némaságban
várt az erdő, a rét. Csupán a láthatár
felett nagy magasan zengett a gyászmadár
hangján a szélkakas, mert fönt száguldva az orkán
nem botlott meg, csak itt-ott magányos tornyok ormán;
lent a mohos sziklákon, ahogy könyökre dőlt,
fektében szunnyadozni látszott körben a tölgy.
Nem volt hát semmi nesz. Akkor meg-meghajolva,
a legvénebb vadász, akinek az a dolga,
hogy vezessen - megállt, szimatolt, lehasalt,
aztán - ő, ki ebben szégyent még sose vallt -
azt suttogetta felénk, hogy ott a tő homokján
két kis farkaskölyök s két körmös vén toportyán
pihent nemrégen is, a helyük még meleg.
Kihúztuk szótlanul erre a késeket.
Elfödve fegyverünket, hogy csövik fényt ne vessen,
az ágakat széthajtva mentünk még csendesebben.
Hárman megálltak köztünk. Néztem épp, mi van ott,
és felém is egyszerre két égő szem csapott,
s arrébb a gaz között négy könnyed árnyat láttam;
a négy vad játszódot, táncolt a holdsugárban,
akár uruk körül - láthatjuk napra nap -
ugrálnak a vigan csaholó agarak.
Szakasztott olyanok voltak, alakra, táncra;
épp csak a két kölyök halálos csendben járta,
tudva, hogy fala közt az ellenség, alig
lépésre csak az ember: fél szemmel alhatik.
A hímfarkas, az állt, a nőstény - egy fa mellett -
éppúgy hevert, akár a márványkőbe-metszett,
kit Róma népe tisztelt, akinek szőre-dús
meleg ölén lelt pólyát Remus és Romulus.
A hím előrejött, leült, nagy horgas körme
feszült inak végén mélyült a puha földbe.
Tudta, hogy veszve van, ha egyszer sikerült
így rajtaütni, így bezárni a gyűrűt.
Izzó ínyét mutatva fogai máris fogták
a legbátrabb vadászeb pihegő puha torkát;

nem tágitotta meg azt az acélfogót,
bárhogy tépték husát a csattogó golyók;
kifent nagy késeink, ahogy bevágtuk őket,
széles horpaszába összeköszörülődtek,
mégsem nyitotta meg, míg a legyűrte-eb
döggént lába előtt el nem hemperedett.
Kiköpte, végre most velünk is szembe nézett,
álltak markolatig hátában még a kések
a vére-fürdette gyöpre szegezve le,
komoran meredt rá körben puskánk csöve.
Fölnézett újra ránk, és aztán visszaroggyant,
nyalta a vért, amely ajkára ki-kibuggyant,
s ügyet se vetve rá, hogyan éri a vég,
hang nélkül hunyta le halódó nagy szemét.

2

Lehajtottam fejem kilőtt puskámra ottan,
és gondom se maradt tenger gondolatomban
a szukát s kölykeit üldözni... nehezen
hagyták magára apjuk, s én ma is azt hiszem,
hogy az özvegy - maga a szép s nemes komolyság -,
ha nincs a két kicsi, megosztja férje sorsát.
De várta még a mentés s az oktatás: miképp
tűrjék azok is könnyen az éh-bendő dühét,
így tépve el a szörny kötést, mit a goromba
ember erőszakolt a szolga állatokra,
kik neki a napi fekhelyért fölverik
az erdő s pusztaság ős bennszülötteit.

3

Hitvány, milyen puhány - így küzdöttem még eszemmel -,
mily szégyellni való nagy nevével is az ember!
Itthagyni életet, mindent, mi fájhatott,
ti tudtok már csupán, fenséges állatok!
Válaszképp arra, hogy mi volt a lét, a földi,
csupán a csend a nagy; és gyengeség a többi.
- Óh, hogy értettelek, bátor országfutó!
Szívemig ért szemed fénye, a kihunyó,
s azt mondta: „Ha erőd adja, tedd, hogy a lélek
érjen föl benned is töprengő, kínos éjek
végén a minden mindegy hős fokára, oda,
hol én, vadon születtem, elkezdtem valaha.
Nyögés, panasz, ima - ússzon a gyáva ebben.
Járd hosszú és nehéz utad te rendületlen,
amerre végzeted ösvénye kanyarul,
aztán szenvedj, mint én, és halj meg szótlanul.”

Illyés Gyula

GÉRARD DE NERVAL
(1808-1855)

VÁLOGATOTT VERSEK

EL DESDICHADO

Az özvegy, a sötét vigasztalan vagyok,
templomtalan kegyúr, az aquitáni herceg;
fényes lantom fölött, mert *csillagom* halott,
a *melankólia* fekete napja reszket.

Ki sírom éjjelén nyújtottad vigaszod,
kedves *virágomat* add vissza dúlt szívemnek,
Posillipo hegyét, a kék olasz habot
s a lugast, hol borág és rózsák keverednek.

Phoebus vagyok? Ámor? Biron vagy Lusignan?
A királynői csók ráforrt a homlokomra;
láttam fürdő szirént, grottában álmodozva...

S már kétszer keltem át az Akheron zaján,
pengetve Orpheusz lantját, hol váltva szárnyal
a szent nő sóhaja a tündér sikolyával.

Kálmoky László

DELIFICA

Dafné, emlékszel-e a hajdani románcra
- szerelem dallama, mely véget sosem ér -
fölötte reszkető füzek, fehér babér,
olajfák, mirtuszok, sötét szikomor árnya?

S a fanyar citromon fanyar fogad nyomára,
s a templomokra - tág oszlopsoruk fehér -
s a barlangra, ahol vert sárkányok kevély,
antik vetése bújt a mély, baljós homályba?

Az istenek, kiket siratsz, mind visszajő,
meghozza hajdani nagy rendjét az idő,
remeg a föld, szívét próféta szél kavarja.

De mégse nyitja a latin szibilla még
Constantinus ive alatt alvó szemét
- s a komor portikuszt még semmi sem zavarja.

Vas István

INTÉS

Ember, ne hidd, hogy csak magad gondolkodol
világunkon, ahol mindenből zeng az élet!
Erőket gyúrsz le s mégis szolgaság a béred,
s agyadra nem szorul a mindenség sehol.

Az állatból hozzád szellemek ajka szól,
és mindegyik virág kibomlott szirmu lélek;
az örök szerelem titkát őrzik a fémek;
„érez minden dolog”, s mind lényedig hatol.

Félj: a világtalan fal szemmel tartja lépted -
igéket rejteget a holtnak hitt anyag:
ne tartsd hát esztelen céljaid eszközének!

A sötét lényekben istenek alszanak;
s mint szem, mit héj s a pillák rejtve tartanak:
szűz szellem ég a kő kemény kérge alatt!

Képes Géza

MYRTHO

Myrtho, nagy mágusnő, te érdekelisz ma engem -
a Posillipón át vad lángolás ragyog,
Kelet ezer tűzét szikrázza homlokod
s aranyfürtödben a sötét szőlőt esengem.

Mosolyod elbúvó villáma ég szemedben,
szemed, akár kupád, nekem mámort buzog,
és Iakhosz elé imázva borulok -
a Múza tette, hogy itt Hellasz fia lettem.

Tudom, miért tüzel a vulkán odalenn,
mert tegnap ott szaladt a lábad könnyeden...
A hamu hirtelen a horizontra szárnyal.

Normann gróf törte szét agyagbálványodat
s immár Vergilius babérjai alatt
zöld mirtusz egyesül sápadt hortenziával.

Vas István

FASOR A LUXEMBOURG-KERTBEN

Eltűnt a fürge ifju lány már,
mint egy madár, oly könnyedén:
kezében csillogó virágszál,
s új refrén szája szögletén.

Talán e lány szíve felelne
szívemre még s már semmi más,
csak rebbenő szeme lehetne
éjem sötétjén villanás.

De nem - az ifjúságnak vége...
Isten veled, te röpké fény -
leány és illat, égi béke...
eltűnik - visszaint felém!

Radnóti Miklós

A PÁRIZSI NOTRE-DAME

Vén már a Notre-Dame, s bár rémlik pusztulása,
mégis ő volt, ki rég Párizst születni látta.
Még néhány ezredév, az idő falja, mint
ökröt vad farkasok, nehézkes váza reszket,
nyúzza vas idegét, s átharapván a testet,
lassan recscenti szét vénhedt kő-csontjait.

S akkor nagy sokaság özönlik mindenünnen,
s a rettentő romot bámulják egybegyűlten.
Merengek, s mert Hugót olvasta mindahány,
az agg bazilikát mind újra látni véli,
olyan, mint hajdanán, a nagyszerű, a régi!
Ott áll hatalmasan, mint egy halotti árny.

Tóth Judit

ÁPRILIS

Megjött a szép idő, a porban
fény leng s a ház falára lobban,
az alkony hosszan ég ma már;
s nem zöldel semmi még, a fákon
a nap kis rőt visszfénye táncol,
s az ág sötét fenn és kopár!

Fáraszt e gyors tavasz ma engem,
de új látvány csodája lebben
esős napok varázsakép,
kibomlik majd a tájak csokra,
mint nimfa, nedvesen ragyogva,
ha fényes vízből partra lép.

Radnóti Miklós

ÁBRÁNDOZÁS

Egy dal zsong bennem, s nékem többet ér,
akár egész Mozart, Rossini, Weber,
vágyódó, vén ütem, borongva lépdél,
s titkos varázsa már csak bennem él.

Ha hallom, lelkem ifjul kétszáz évet,
a trónon Tizenharmadik Lajos,
lankás vidék... az alkony ép megérett,
a domb arany, az ég aranyhabos,

s kővel szegett, nagy téglakastélyt látok,
lábát folyócska mossa álmatag,
körül hatalmas park, hunyó virágok,
s a színes ablakok piroslanak.

S egy ablakban fönn ép egy dáma lebben,
sötét szem, szőke haj lobog felém...
talán egy másik, régvolt életemben
már láttam egyszer - s most emlékszem én!

Radnóti Miklós

NAGYANYÁM

Most három éve halt meg nagyanyám
- az áldott asszony -, s amikor temették,
rokon, barát mind megsiratta vesztét,
megsiratták kesergőn, igazán.

Csak én jártam a házban meglepetten
inkább, mint búsan, s állván könnytelen
ravatalánál; volt, ki: szívtelen,
szólt rám, nem látva könnyet a szememben.

De hangzatos gyász gyorsacsckán kiég:
három év, és más lelki bonyodalmak
jók s rosszak is, aztán a forradalmak -
elmosták az ő emlékezetét.

Csak én őrzöm és siratom gyakorta;
nőtteti bennem folyton minden év,
emléke terjed, mint valami név,
melynek betűit egy kés fába róttá.

Jékely Zoltán

AZ UNOKAHÚG

Ó, téli örömök! Olykor-olykor vasárnap
- sárgás színt ad a Nap a hófehér határnak -
az ember egy kuzint sétára elvezet.
- Ebédünkről pedig nehogy elkéssetek!
- szól anyja. S miután a Tuileriákban
fekete fák alatt csupa-virág ruhákban
láttuk a hölgyeket, a lányka fázni kezd...
S megjegyzi: száll a köd, és ránk borul az est.
S hazafelé a szó az eltelt kurta napról
folyik fájdalmasan... s a titkos kapcsolatról.
S aztán a kapuban az ember idvezült
mosollyal érzi meg: készül a pulykasült.

Jékely Zoltán

POLITIKA, 1832

A Sainte-Pélagie börtön,
hol révedezve töltöm
lazított rend alatt
fogságomat,
egy szál fűtől se enyhül,
egy kis moha se rezdül
e rácsozott, örök
falak között.
Madárka, te szökellő,
ki átszeled, te szellő,
börtönöm szűk, sötét
látóterét,
huzzon királyi röpted
nekem valami zöldet,
kis pázsit könnyű, lágy
szélfútt haját.
Lábam elé a csendben
egy őszi lomb peregjen,
százszínű tarkaság,
mint a virág.
Hogy e szomorú szív még
érezze: távol innét
van Isten, s a kevély
természet él,

szerény vigasztalásnak
add, hogy egy percre lássak
valami zöldelőt
a tél előtt!

Somlyó György

HOL VANNAK

Hol vannak szeretőink?
Sokkal szebb, jobb helyen,
Oh, boldogabbak ők mind
a sírban, odalenn.

S az angyalok közt állnak,
hol kék ég lebeg,
a szűz Istenanyának
zengenek éneket.

Óh, sápadt arcu kedves,
virágzó, ifju szűz,
óh, elhagyott szerelmes,
kit tipró bánat űz!

Szemetekből vidám, hű
öröklét ragyogott:
világ kihunyt fáklyái,
ottfent lobogjatok!

Illyés Gyula

VI. KÁROLY TÚNÓDÉSE

Isten e homlokon mint gyűjthet ennyi gondot,
szánván virágfüzér alá rút gyökerül!
E gyötrelmes teher, jaj, hogyan is kerül
az én fejemre is, mely bús gondolatoknak
sajgó prédája már, s végképp magába roskadt?
Szerettem volna, hogy úgy teljék életem
egy békességes és sötét rejtekhelyen:
szegényes kis tanyán a rengetegbe veszvén,
hol párnám a moha és szőnyegem a repkény;
virágot ápolok, s egy hálós csolnakon
az éj lehelletét beszívom a tavon;
Istent a dombokon imádom, s álmodozván
kószálok nagy mezőn, erdők árnyas bozótján,
leszálok estétajt a dombok oldalán,
orcám fűrésztgetem napszállat sugarán,
midőn illathozó szélből szívünkre szállnak
halkult foszlányai egy ősrégi sirámnak...

Ó, alkony lángjai, csapongók, bíborak,
egekbe ívelők, mint tündöklő utak!
Úgy tetszik, hogy az Úr ad lelkemnek tanácsot:
hagyd itt e közönyös, tisztátalan világot,
bátran kövesd ez út tündöklő vonalát,
jer hozzám, gyermekem!... S ne várd az *éjszakát!*

Jékely Zoltán

SÍRFELIRAT

Akár egy seregély, bohó volt és vidám,
folyvást szerelmes és gyöngéd-megfontolatlan,
vagy mint Clitander, élt borongós bódulatban;
míg aztán egy napon csengettek ajtaján.

A Halál!... Kérlelé a szörnyű pillanatban,
a pontot hadd tegye végső sora után;
majd rezzenéstelen elfeküvék hanyattan
koporsójába, mely hideg volt s zordon ám!

Szorgalmas, hír szerint, sosem volt, lusta inkább,
száradni asztalán soká hagyá a tintát,
mindent tudni akart, s mit sem tudott szegény.

S hogy jött a perc, midőn a léttel már betelvén,
egy téli éjszakán elragadák a lelkét,
így szólt búcsúzkodón: Miért is jöttem én?

Jékely Zoltán

ARANY SOROK

*„De hiszen minden érez!”
Püthagorasz*

Szabad gondolkodó! ember, hogy hiheted,
hogy csak te vagy az - itt, hol minden csupa élet?
Szabadságod a te erőid közt ítélhet,
de döntéseden a világ kívül reked.

Tiszteld állatban a tevékeny szellemet:
minden virág, ha nyit, Természet-szülte lélek;
rejtélyes szerelem nyugszik mélyén az ércnek;
„Minden érez!” S erővel bír szíved felett.

Tudd, a vak falból is feléd les egy tekintet:
még az anyaghoz is élő ige tapad...
Ne törd hámjába hát alantas terveidnek!

Rejtett isten sötét lényekben is akad;
s mint szem, pilla alól ahogy születve rebben,
a kő kérge alatt érik a tiszta szellem!

Somlyó György

ÉBREDÉS A POSTAKOCSIBAN

Ím, szemem erre nyílt: - az út mentén a bokrok
rohantak kócosan, mint megbomlott hadoszlop;
s alattam láttam a sebes szélben kavart
porond hullámain s a hánytorgó avart.

Tornyok terelgették, hol zöldelő a pázsit,
meszeltfalú, piros-fedelű kalibáik:
úgy kocogtak azok, mint nyájban a juhok,
melyeknek rőt ecset jegyzé meg hátukot.

S a mámoros hegyek dülöngtek: a folyócska
mint az órjas-kigyó, köréjük csavarodva
készült megfojtani őket a völgy ölén...
Íme, a kocsiban erre ébredtem én!

Jékely Zoltán

AZ ÁLLOMÁS

A gyorskocsi megáll, az ember kél s alászáll,
elindul, elhalad vaktában két faháznál,
lovaktól, úttól és ostorszótól vegyest,
látni, pilledt a szem és elzsibbadt a test.

És íme, hirtelen, nagy csenddel, zöldelően,
nyirkos völgy nyílt eléd orgonával benőtten,
mélyén nyárfák alatt futó csermely cseveg -
s az ember zajt, utat egykettő elfeled.

A fűbe dől, hivén, ez enyhülése nyitja,
friss széna illata lelkét mámorosítja,
gond nélkül csügg szeme az ég virányain...
De jaj, egy hang rikolt: „Beszállás, uraim!”

Jékely Zoltán

A FEKETE PONT

Mind, aki bámulá meredten a Napot,
szemének mélyiben utána láthatott
repdesni konokul egy szívós, tompa foltot...

Egy pillanatra én, mint ifjú szertelen,
a dicsőségre így vetém tekintetem:
szemem mélyén hagyott az egy fekete pontot.

Azóta mindenütt, sötét gyász jelekint,
örömsóvár szemem akárhová tekint,
mintha e fekete pont ott repdesne, égne! -

Meddig már - köztem és a boldogság között?!
Ó, mert büntetlenül - balsorsunk, jaj, örök! -
csak sas tekinthet a Napra s a Dicsőségre.

Jékely Zoltán

FÖLDALATTI KÓRUS

A mélyben, az éjben,
a síri setétben
vívjuk sors-csatánk:
bosszúvágyban égve,
és mind egyetértve
hívjuk a halált.

Árnyék határol:
fekete fátyol
egünkre szállt:
ha minden alszik,
az, ki virraszt itt,
letépi vasát!

Jékely Zoltán

ALFRED DE MUSSET
(1810-1857)

VÁLOGATOTT VERSEK

LEVÉL LAMARTINE-HOZ

(Részlet)

...Épp a Párizs nevű irdatlan szennyecsatorna
egy zegzugos, sötét útján haladtam át;
köröttem a vidám tömeg nyüzsgött zajongva,
mely sose hallja meg a szenvedők jaját.
Bágyadt lámpáknak a fekete kövezetre
bús éjnél szomorúbb, halvány világa hullt,
s e reszketeg, fakó fényjeleket követve
jártam a félhomályt, merre a zaj vonult.
Ujjongó, különös hangok zengtek vidáman;
február hava volt, farsang ideje épp.
Borgőzös maszkanép botlott össze a sárban,
s hallatszott szidalom meg ócska élc elég.
Az esős ég alatt olykor feltünedeztek
nyitott hintók, belül zsúfolt kompániák,
azután a bolond városba belevesztek,
égő fáklyák között bölgve trágár danát.
Silány lőrét vedelt közben a lebukoknak
mélyén a tisztas agg, asszony nép és gyerek,
míg künn a szerelem papnői kóboroltak,
e nyughatatlanul bolygó kísértetek.
Mint a római nép kedvelte vad tivornya,
mint antik orgia, hatott e kép reám,
hol Vénusz, a ledér, hosszú haját kibontva,
fáklyát ragadt s kitört a templom ajtaján.
Nagy Isten! egyedül sírtam át ezt az éjet!
Egyetlen szeretőm! mit vétettem neked?
El tudnál hagyni te, egy nappal esküvésed
után: tanúd az ég, hogy élted s éltem egy!
Ó, tudtad-e te azt, kegyetlen, jéghideg nő,
hogy gyalázatban és sötétben álltam ott,
s figyeltem szüntelen reszketve földerengő
lámpádnak sugarát, mint égi csillagot?
Nem, nem tudtad, hiszen egyszer se láttam árnyad;
kezed rést nem nyitott az ablak függönyén,
hogy nézd borús egét a sűrű éjszakának,
sem hogy engem keress a szörnyű sír ölén!...

Kálnoky László

VELENCE

Velencén rőt az este,
nem ing a bárka teste,
nyugszik halásza mind,
lámpás sem int.

De ülve esti parton
a bronz oroslán zordon
s nehéz talpat emel
az égre fel.

Körül, a habban ázva,
hajók s dereglyék száza,
mint halk kócsagsereg,
úgy szendereg.

S fölöttük, míg az estben
száll vízi pára resten
és könnyű szél kereng -
zászlócska leng.

A hold az Ég piarcán
elbúvik s szende arcán
csillagos fellegek
fátyla lebeg:

A Szent Kereszt-apátnő
ha ölti fátyolát ő,
így hull rá árnyvető
sűrű redő...

S a vén palotaormok
s a sok bús ívü csarnok,
s lovag-lépcsőn a sok
hószínű fok,

s hidak az út-erekkel
s a mord szobru terekkel
s a rév, mely rengni kél,
ha száll a szél,

mind hallgat: néma város,
csak egy-két alabárdos
jár, hol bástyázva áll
az árzenál.

Óh, most, míg hold dereng itt,
hány drága lány mereng itt,
hány gyöngyvirág, remek,
vár, les, remeg...

Ragyogni báli éjen,
hány öltözik kevélyen,
s éjszín álarcot ölt
tükre előtt.

Fekszik parfömös ágyban
a szép Vanína vágyban,
s aléltan, még ölel -
így alszik el.

S Nárcísa a bolondos,
víg gondolán kalandos
mámor közt, hajnalig
dalol, iszik...

S ugyé, Itáliába
kissé mindenki kába,
s gyönyörre adja itt
bús napjait?

Ne bánjuk hát, ha kong a
vén dózsekastély lomha
avított órája zord
bús óra-sort.

Számláljuk, édes, inkább
makrancos, szép rubinszád
csókját, melyet vagy ád,
vagy megbocsát!

S számláljuk sok-sok könnyed
bájad s az enyhe könnyet,
melyet fakaszt az éj,
s a drága kéj!

Tóth Árpád

STANZÁK

Hogy szeretem a völgy ölében
sötéten
pompázó négy szárnyát az ében
monostornak, mit fény fereszt!
Mellette birtok, hol a báró
immár ó
kastélyán van egy csókra-váró
szenteltvíztartó és kereszt!

Ükei a hegyek hegyének,
az ének
titeket énekel, ti vének,
szikár, komor emlékeink,
a menny követ hiába ontja,
a csonka,
ledőlt hegláncok csorba csontja
vagytok, agg templomok, ti mind.

Szeretem, hogyha tornyotokban
kilobban
a villámfény s elül titokban,
szeretem lépcsőtök sorát,
mely mélyen kanyarog a falban,
s ha dal van
a templomban, ekhózza halkan
az oszlop és pillér tovább.

Ó, amikor üvölt morogván
az orkán
s tépi a hegy haját mogorván,
mely ősies és sárga már,
hogyan szeretem a vad kesergőt,
az erdőt,
s a tornyot, ezt az ősi csertőt,
mely mint egy gránit-szálfá áll.

Én szeretem vecsernye-tájon,
hogyan fájón
vérzik az alkony és az álom,
zárdák aranyrózsás nyilát!
A gót oszlopsorok merengnek,
és lentebb
a jó, öreg atléta-szentek
érettünk mondanak imát!

Kosztolányi Dezső

SZONETT

Úgy szeretem a tél első lehel! a tarka
tarlót, mely nem török, ha setteng a vadász:
szénától illatos réten leszáll a szarka,
s tüzet éleszt ölén a régi úriház.

Városi évszak ez... még emlékszem tavalyra,
mikor megjöttem és láttam megint a száz
tornyú dómot, a Louvre-t, Párizst, füsttől takarva
(és hallom még, amint a postakürt traráz).

E szürke napokat szerettem és a Szajná,
ezer lámpás alatt fekvő királyi szajhát!
A télhez jöttem én. - És hozzád, életem!

Hogy megfürösztve bús lelkem tekintetedben,
köszöntsem falaid. Mert szinte hihetetlen,
hogy szíve, asszonyom, kihűlt ily hirtelen.

Sárközi György

A HOLD BALLADÁJA

A hold a barna éjben
a torony sárgaszín
hegyében
ült, mint a pont az i-n.

Óh hold! tán cernán enged
egy bús kéz föld iránt
és lenget
s szemközt s profilba ránt?

Félszemmel néz az este?
Vagy egy álcás cherub
les le:
és sárga maszkja rút?

Vagy épp egy labda lennél?
s mint egy nincs-lábu pók,
mennél,
s gurulsz csak, rest pufók?

Vagy ócskaság vagy, lom-vas,
vén óraszerkezet?
S hogy kongass,
pokol lesi neszed?

S most is, míg orcád bujdos,
néz mutatódra s vár:
a súlyos
örök kín múl-e már?

Vagy féreg, rág tapadva,
mikor, kormos korong,
apadva
véknyulsz, s félhold borong?

Mi tépte így fel orcád
a múlt éjjel? Talán
egy zord ág
egy szúrós ormu fán?

És jöttél, mint ki sorvad,
s megtámasztád fakón
a szarvad
a rácsos ablakon...

Menj, hold haló világa!
Óh szőke Phébe! Dúlt
és drága
tested tengerbe hullt.

Nem látni már, csak arcod,
s a homlok bús ivén
a karcot, -
mily hervadt vagy s mi vén...

Te voltál rég a berken
a tegzes égi szűz,
ki serken
és karcsú gímet űz?

Óh, hol a zöld platánfa!
S a mogyorós berek!
Diána!
S a víg agársereg?

- Fülelt az éjszin zerge
szédítő szirttetőn:
zörg-e
lépted közelgetőn?

S riadt a falka, rajta!
Réten s völgy s halmon át
hajtvá
a futó lakomát...

Majd esti szél száll resten -
S már lábad vízbe lép,
s az estben
egy ifjú megles épp...

Majd lengsz, vak éjbe szállva,
s egy pásztor ajka vár,
s e szájra
lecsapsz, mint halk madár...

Óh hold! év évre telhet,
de emlékünke még
szerelmed,
ím, lásd, ifjúltan ég!

Múltadtól szépre válva,
óh légy örökre már
áldva,
járj telve, fogyva bár!

Még néznek rád kolompos
nyájak vén őrei,
míg lompos
ebük orcádra rí...

S szeret a bárkás, míg a
nagy, halk faház halad,
ringva
a tiszta ég alatt...

S szeret a lányka, zsenge
bokáin berken át
lengve
s dudolva víg danát...

S a tenger, láncos medvéd,
lesvén hús kék szemed
kedvét,
ormótlan ing s remeg...

És szél s hó idején is,
ha az est rám borul,
im én is
itt ülök jámborul,

és nézlek, amint éppen
a torony sárgaszín
hegyében
ülsz, mint a pont az i-n.

Ha a férj izzad részeg
ágyban a kék előtt,
te nézed
kaján mosollyal őt.

Vagy, ha víg nászi éjnek
nyitva meg a szobát,
vejének
a mama kulcsot ad, -

lábát papucsba tolva
látod a vőlegényt:
kioltja
a pislá gyertyafényt,

míg, hogy a mennybe jusson,
a szégyellős leány-
menyasszony
didereg a nyoszolyán;

de ura meg se kérdi
s döfölni kezdi már
szegényt, ki
jajgat és kiabál.

„Ej - szól a férj -, hogy fekszel?
Én dolgozok, s te nem
igyekszel
segíteni, szivem?”

S megint elkezd, újra...
- De mily koboldcsapat
zavarja,
hogya vágya lelohad?

„Ah - így nyög paplanán -, ki
les ott, ránk tűzve két
kiváncsi
gonosz tűzű szemét?”

Ó az! a hold! - Az éjben
a torony sárgaszín
hegyében
ül, mint a pont az i-n.

Tóth Árpád - Babits Mihály

GEORGE SANDHOZ

Hát itt vagy, újra itt, csillagos éjeimben,
kékszemű angyalom, te pilla-fátyolos szem,
te üdvöm-örömöm, elvesztett szerelem!
Azt hittem évekig, szivem legyőz s elátkoz,
s ím könnyes szemmel és édes mosollyal állsz most,
hogya újra megjelenysz ágyamnál, hűtelen.
Két szót szóltál csupán - s a föld királya lettem.
Szivemre a kezéd: sebem mély, mérhetetlen;
vájdd, vájdd mélyebbre még, s vidd véghez műved ott!
Soha hű szerető, lankadva már sebektől,
nem itta a gyönyört sötétebb éjszemekből,
s szebb homlokot soha nem ért még földi csók.

Szegzárdy-Csengery József

MÁJUSI ÉJ

A MÚZSA

Költő, fogd lantodat, s adj egy csókot nekem;
a csipkerózsa már érzi, hogy rügye feslik.
Átforrósul a szél; a tavasz itt terem;
hajnalra vár a kismadár, s odatelepszik,
az első zöld bokor hegyébe hirtelen.
Költő, fogd lantodat, s adj egy csókot nekem.

A KÖLTŐ

A völgyet mily homály takarja!
Mintha egy fátylas nő alakja
lebegne az erdő fölött.
A sík felől jött észrevétlen;
átsuhant a tavaszi réten;
különös álomképnek érzem;
enyészik, s már nem látom őt.

A MÚZSA

Költő, fogd lantodat; illatos köntösében
az éj a gyeplő fölött enyhe szellőt repít.
A szűzi rózsaszál bezárul még kevélyen
gyöngyszín darázs elöl, mit holta részegít.
Hallga! mily nagy a csönd; gondolj szerelmesedre.
A hűs lugason, a hársfák alatt, ma este
az alkony hamvadó sugara oly szelíd.
Minden virul: a nagy természet is ma éjjel
illattal, suttogó hanggal s szerelmi kéjjel,
mint ifjú házasság nászága, megtelik.

A KÖLTŐ

Szívem miért ver hevesebben?
Mi mozdul háborogva bennem?
mi tör megfélemlítve rám?
Ajtómon ugyan ki kopogtat?
Miért tetszik oly káprázatosnak
lámpám fénye, a halovány?
Nagy Isten! reszketek vacogva,
Ki jön hozzám? ki hív? - Ki volna!
Egyedül vagyok; üt az óra;
ó, nagy szegénység! ó, magány!

A MÚZSA

Költő, fogd lantodat, mert ma éjszaka már forr
Isten ereiben az ifjúság bora.
Ajakam tüzel a tikkasztó szélfuvástól,
és keblem nyugtalan fullasztja mámoret.
Tekints rám, rest fiú! a szépségem hibátlan.
Első csókunkra még vajon emlékszel-é?
Nem sápadtál-e el, amint súrolt a szárnyam,
s nem hulltál, könnyeket ejtve, karom közé?
Megvigasztaltalak keserű gyötrelemben!
Már ifjan majd megölt - ó, jaj! - a szerelem.
A remény majd megöl, te vigasztalj ma engem;
hadd éljek hajnalig, ezért kell esdenem.

A KÖLTŐ

Hangod töri meg hát magányom,
szegény Múzsám, te vagy velem?
Ó, virágom, örök virágom!
Egyetlen hű szív a világon,
hol él irántam szerelem!
Igen, te vagy itt, szőke szépem,
kedvesem; húgom, te vagy itt!
A sűrű éjben is megérezem;
aranyköntösöd hull fölébem
s belém lopja sugarait.

A MÚZSA

Költő, fogd lantodat; itt vagyok, halhatatlan
társad, s mert néma és bús vagy ma éjszaka,
hogy véled sírjak, az egeket odahagytam,
mint fiókáihoz szálló madáranya.
Jöjj, szenvedő barát. Magányos kín epeszt el;
szívedben valami jajt véltem hallani;
szerelemféle bánt, minőt látunk nemegyszer,
boldogság látszata, gyönyörök árnyai.
Dalt most, mit hall az Úr; eszméidről, az eltűnt
örömről s hajdani bánatról énekeljünk;
csókunk egy új világ partja felé vigyen.
Múltad visszhangjait fölkelteni ne féljünk,
boldogság, balgaság s hírnév felől beszéljünk,
s ha kósza álom az egész, hát hadd legyen.
Fedezzük fel, hol a feledés birodalma;
gyerünk, magunk vagyunk, miénk a nagy világ.
Itt a zöld Skócia s Itália, a barna,
s anyám, görög hazám, mely édes mézet ad,
Argosz és Pteleon, a hekatomba-város,
s a dicső Messa, hol galambok ezre szálldos,
színpompás Pelion bozontos homloka,
kék Titareshiosz s ezüst öböl, hol a
víz tükrén látható, melyen hattyúk merengnek,
fehér Elaszona fehér Kamyra mellett.
Mily arany álmot is ringat majd lágy dalunk?
Honnan fakad a könny, amelyet hullatunk?
Ma reggel, hogy a fény szemedbe hullt az égből,
ágyad fölé melyik méla szeráf hajolt,
orgonát szórva rád habkönnyű köntöséből
és elsuttogva, mily szerelmi álma volt?
Gyönyört zengünk? reményt? dalát a fájdalomnak?
Vérben gázoltatunk acélos haderőt?
Szélbe szórjuk vajon habját a csatalónak?
Felküldjük-e selyemlétrán a szeretőt?
Szólunk a kéz felől, amely az égi csarnok
milljom lámpáiban gyújtja éj s napon át
az örök szeretet s a lét szent olaját?

Intjük Tarquiniust? „Éj borul rád, te zsarnok!”
Tengermély gyöngyeit fogjuk-e szedni mi,
vagy kecskét keserű cserjéhez hajtani?
Megmutatjuk-e az eget a Mélabúnak?
Követjük hegyen át a vadász lépteit?
Néz a szarvastehén, és könnyet esdve hullat;
várja őt a fenyér; borjai még kicsik;
a vadász lehajol, leöli és a falka
közé koncul veti még dobogó szívét.
Festünk-e hajadont, kinek rózsás az arca,
a misére menet, hátul apródja lép,
szórakozott szemű leánykát az anyával,
félíg nyílt ajakán abbamaradt imával?
Visszhangos oszlopok közt félénken mereng,
mert egy merész lovag ércsarkantyúja peng.
Küldünk fegyverben a köcsipke szegte várfok
őréül sokezer régi frank daliát,
hogy idézzék fel ott az együgyű románcot,
mely hírük hunytakor trubadúrokra szállt?
Bágyadt elégiát öltöztetünk fehérbe?
Elmondja-e nekünk Waterloo közvitéze,
hogy mint kaszálta le emberek tömegét,
mielőtt az örök éjszaka zord futára
zöld dombtetőn kemény szárnycsapással levágta
s összekulcsolta vas szíve fölött kezét?
Fájára tűzzük-e hetyke bökvers-bitónak
hét ízben eladott nevét egy zugirónak,
kit éhség hajt, s a mély homályból fölmerül
s a lángész homlokán fénylő reményre ront, hol
tépázza a babért, mit lehellelte mocskol,
míg reszket irigyen és tehetetlenül?
Lantot, lantot ragadj! nem bírom már a csöndet.
Visz szárnyam oda, hol tavasz fuvalma vár.
A szél tovább sodor; elhagyom én a földet.
Könnyezz! Meghallgat az Isten; időm lejár.

A KÖLTŐ

Hogyha, drága, testvéri lélek,
baráti csókokkal beéred
s egy könnyecseppel, mit hullatok,
megadhatom azt könnyűszerrel;
csak szerelmünket ne feledd el,
ha újra az ég lesz lakod.
Én már ezentúl sose zengem
remény, hírnév s öröm dalát;
szóra a kín se bírhat engem.
Ajakam őrködik a csenden,
hogy hallhassam a szív szavát.

A MÚZSA

Olyannak hiszel-e, akár az őszi szellő,
amely a síríg is könnyön megélni kész,
s amelynek csöppnyi víz csupán a szenvedés?
Most csókot én adok tenéked, drága költő.
A gyom, mit irtani akartam volna itt,
tétlenséged; de az Úré fájdalmaid.
Bármily nagy gondot is kell ifjan elviselned,
hagyd önként nőni azt, a szent sebet, amelyet
ejtettek szíveden fekete angyalok;
kit sújt nagy szenvedés, az lesz a legnagyobb.
De ha sebzett vagy is, költő, ne élj a hitben,
hogy el kell fojtanod hangod örökre itt lenn.
Épp a legkeserűbb ének a legcsodásabb.
S van, mely örökkön él, bár tiszta zokogás csak.
Mikor a pelikán, vándora a nagy útnak,
nádasához közelg sötétedés előtt,
éhes kicsinyei nyomban a partra futnak,
ha látják messziről a vízre csapni őt.
Már osztozkodna mind, a zsákmányt birtokolva,
futnak apjuk felé, örömükben sikongva,
csőrüket rázva rút, gugás nyakuk felett,
míg, ő lassan keres egy nagy sziklát magának,
s kókadt szárnya alá eresztve a pulyákat,
mint mélabús halász, szemléli az eget.
Melle föltépve, és vére folyik patakban;
hiába járta be a tenger távolát;
az óceán üres volt, és a part lakatlan;
táplálékul csupán szívét nyújthatja át.
Némán és komoran a kő fölébe lankad,
apai jonhait adja a fészekaljnak,
s amíg nézi begyét, amelyből dől a vér,
fennkölt szeretete csitítja szenvedését,
megrészegíti a kéj, iszony és a részvét,
és halotti torán meginog, elalél.
De néha, nagyszerű véráldozata közben,
a túl hosszú nyúlt halódástól gyötörten,
fél, hogy gyermekei meghagyják életét;
szárnyát ilyenkor a szélbe terjeszti szét,
s mellét verve, magát oly vadul elkiáltja,
búcsúszava olyan gyászosan száll tova,
hogy messze menekül a víz madárvilága,
s míg suhan a halál, lelkét égnek ajánlja
a tengerparti éj megkésett vándora.
Költő, így tesznek a nagy költők e világon.
Hagyják mulatni azt, ki nem sokáig él;
de ünnepeiken, a földi lakomákon
megismétlődik a pelikán-ünnepély.
Mikor csalatkozott reményről szól a dalnok,

szerelem, feledés, bú s baj felől, elég
ritkán szolgáltat ő szívkönnyítő zenét.
Szárnyaló szavai olyanok, mint a kardok:
ha szemkápráztató kört ír a pengeél,
nyomában mindenütt bugyog egy csöppnyi vér.

A KÖLTŐ

Ó, Múza! telhetetlen árnyék,
ne kívánj tőlem ily sokat.
Könnyű homokba mért is írnék,
ha észak szele látogat.
Mikor dalból kifogyhatatlan
volt, mint csalogányé, az ajkam,
éltem az ifjúság korát;
de emlékszem tenger kínomra,
s nem tudok mást mondani róla,
ha próbát tennék lantomon ma,
kettétörne, akár a nád.

Kálnoky László

SZONETT MADAME MÉNESSIER-HEZ

Nem, ha még oly keserves gyötremnek
adna is e kiégett szív tanyát;
nem, még ha életem ösvénye mellett
ki is csíráznék egy reményvirág;

ha meghatna, ha elbűvölne benned
a szemérmesség, báj és tisztaság,
naivságodban oly szép, drága gyermek,
akkor se tudnék, mernék vágyni rád.

Meghozza a nagy percet majd az élet,
amelyben a mindenség semmiség.
Jusson eszedbe akkor e kimélet!

Örömben, fájdalomban mindig érzed
lankad kezem, mely fogja a tiédet,
csüggedt szívem, mely hallja a tiéd.

Kálnoky László

SZOMORÚSÁG

Erőm s életem semmivé lett,
s kedv s jóbarát mind elhagyott;
még büszkeségem is halott,
mely biztatott, zsenimnek éljek.

Az Igazság csak áztatott.
Azt hittem, hogy baráti lélek,
de megismertem és enyém lett,
s már undorodva hagytam ott.

És mégis örök az Igazság,
s ki nélküle él, sorsa vakság,
semmit sem ért az ég alatt.

Az Isten szól, választ kell adjak.
Egyetlen vigaszom maradt csak,
hogymint tudtam néhanap.

Szegzárdy-Csengery József

VICTOR HUGÓHOZ

Sokat kell e silány földön szeretni, s főleg
megtudni végre, hogy az ember mit szeret:
cukorkát, óceánt, játékot, kék eget,
a rózsát és babért, paripákat s a nőket.

El kell taposni most-virágzó, zsenge tőket,
sok búcsút mondani, hullatni könnyeket.
Majd ráébred a szív, hogy megöregedett,
s a múltó benyomás valahány okra fényt vet.

A félig élvezett, oly tűnékeny javak
legjobbjaként a hű barát miénk marad.
Veszekszünk, szétmegyünk. - Ha összehoz a sorsunk,

közeledünk, mosoly ragyog, kéz kézhez ér,
s visszaemlékezünk, hogy egy úton haladtunk,
hogymint múltunk a jövőnk, s lelkünk örökkön él.

Kálnoky László

-&-